

05

September 2012
Årgang 148

budskabet

FORDYBELSE | ANALYSE | INSPIRATION

Tema | Bøn og forbøn

Bøn og batteriopladning
Stress kan give varig skade
Afkristning og gør-det-selv-religiøsitet

INDHOLD

LEDER

- 02 VÆR IKKE BEKYMRET – BED!
Per Westh Jensen

TEMA

- 04 BØN OG BØNHØRELSE
Per Munch
- 08 BØN OG BATTERIOPLADNING
Karen Sulkjær
- 10 BØN SOM RETRÆTE
Peter E. Nissen
- 13 BØN OG MISSION ER ÅNDELIG KRIG
Enok T. Sørensen
- 16 FRA BØNNENS VERDEN
Louise Høgild

- 18 FORBØNSHANDLING FOR SYGE
Ejler Nørager

- 20 ABBA FAR
Inge Bøgel Lassen

ANDRE ARTIKLER

- 21 AFKRISTNING OG
GØR-DET-SELV-RELIGIØSITET
Carsten Skovgaard-Holm

- 24 STRESS KAN GIVE VARIG SKADE
Ole Solgaard

HORISONT

- 28 TANKETUMMEL
- 29 SANGENE PÅVIRKER
OG AFSPEJLER TEOLOGIEN

BEKENDELSES- SKRIFTER

- 30 LUTHERS LILLE KATEKISMUS
Asger Chr. Højlund

FOR TROEN

- 33 BEVIS ELLER OVERBEVISNING
Samuel Roswall

BØGER

- 35 FORSVARLIG GUDSTRO
- 36 EN BLODRØD TRÅD GENNEM
JOHANNES' ÅBENBARING

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis

redaktionens synspunkter, men redaktionen er

ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og

synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM

står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Layout Amalie Puggaard Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 240 kr. Unge under 30 år: 140 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dlm@d1m.dk

www.d1m.dk

Redaktion

Ole Solgaard (redaktør)

Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning

tlf. 2327 1253, os@d1m.dk

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, leder af Café Kilden, Herning

Per Westh Jensen, stud.teol, København

Lene Malmgaard, gymnasielærer, Aarhus

LEADER

VÆR IKKE BEKYMRET – BED!

AF PER WESTH JENSEN

.....

”Mine damer og herrer. For at gøre flyet klar til take-off skal vi bede alle passagerer om at holde midtergange og udgange fri. Sikkerheds-selen skal være forsvarligt spændt, ryglænet i opretstående position, og eventuel medbragt bagage skal anbringes sikkert under sædet foran eller i hylden over hovedet”.

Nogle af os er skrækslagne for at flyve. Så vi er allerede på dybt vand, når kabinechefens skrattende stemme begynder at lyde i højtaleren for at forberede os på, at flyet skal lette. Nu er der ingen vej tilbage. Vores sunde fornuft må tage over og fortælle os, at der ikke er fare på færde, selvom vi er ude af kontrol og hverken har ordentligt ud-syn eller mulighed for at tage styring med

flyet. Vi må tro på kaptajnens evne til at beherske flyet fra cockpittet og indse, at han nok skal klare det bedre end lille mig nede på sæde 23B.

Bekymring kan være rationelt begrundet. Det vil sige, at der kan være en god grund til at være bekymret. Hvis en passager begynder at true flypersonalet med en pistol, er det mere end rimeligt at blive bekymret for, hvad der skal ske. Der er mange ting i livet at bekymre sig om, og selv om nogle har lettere ved at få rynker i panden og blive ængstelige end andre, så er det sjældent, man kan gå gennem livet uden bekymringer.

Alligevel siger Jesus til sine disciple, at de ikke skal være bekymrede for deres liv (Matt 6,25). I stedet skal de se på himlens fugle og lægge mærke til markens liljer.

Blikket skal rettes væk fra bekymringen og et andet sted hen, for bekymring er ikke konstruktiv og kan hverken gøre et menneskes liv længere eller bedre.

Bekymring – den pæne synd

Det er godt at være forudseende, at arbejde og at planlægge sit liv. Men vi skal ikke være bekymrede. Selvom der kan være nok at sukke over i samfundet, skal bekymring ikke være grundtonen i en kristens liv.

Somme tider er der også en sukkende attitude over, hvordan det står til i kristne kredse: Vi er for få. Teologien er for dårlig. Der er ingen, der tager ansvar. Der er ikke så mange, der beder. Det er bekymrende, at den ældre generation efterhånden går bort, for de unge giver ikke så mange penge og de beder ikke. Hvordan skal det dog gå?

Bekymring; Somme tider er der også en sukkende attitude over, hvordan det står til i kristne kredse

Det er som sagt godt at være forudseende og arbejde på, at tingene bliver bedre, også på dette område. (Jeg kender i øvrigt flere gode initiativer, hvor unge har set behovet for fx at samles mere i bøn og har sat tingene i værk). Men *grundtonen* skal ikke være *bekymring*.

Bekymring kan være en af de der "pæne" synder, som kan se from ud, men i virkeligheden er et udtryk for, at vi ikke sætter vores lid til Gud, men til vores egne vellykkede præstationer eller korrekte teologi.

Er Gud ikke den eneste, som virkelig har ret til at være bekymret? Det er ham, der er kaptajnen på vores fly. Det er ham, der har skabt himlens fugle og markens liljer og sørger for dem. En flypassager på sæde 23B har ikke grund til at bekymre sig for, om flyet nu kommer det rigtige sted hen. Det er ikke passagerens opgave. Passageren må have tillid til kaptajnen.

Gør som skraldemanden!

Men hvad skal vi stille op? Bekymringerne kommer bare væltende, og de er ikke altid til at stoppe. Men når de er der, skal vi hverken ignorere dem, dvæle ved dem, eller udbasunere dem over hele jorden. Paulus skriver i brevet til filipperne:

"Vær ikke bekymrede for noget, men

bring i alle forhold jeres ønsker frem for Gud i bøn og påkaldelse med tak. Og Guds fred, som overgår al forstand, vil bevare jeres hjarter og tanker i Kristus Jesus". (Fil 4,6)

Igen lyder det fra Bibelen, at vi ikke skal være bekymrede. I stedet har vi mulighed for at gøre noget andet, nemlig bringe vores ønsker til Gud. I alle forhold. For Gud har omsorg for os (1 Pet 5,7). Jesus siger, at vores himmelske fader ved, hvad vi trænger til (Matt 6,32). Det er ikke hvem som helst, vi henvender os til, når vi beder. Det er jordens skaber. En, der har omsorg for os. En, som ved, hvad vi har brug for. En, som aldrig sover (Sl 121). Derfor kan vi trygt komme med vores bekymring til Gud, og det er bøn.

Jeg vågner tidligt flere gange om ugen, fordi vores skraldemand absolut skal parkere sin larmende lastbil lige nedenfor mit vindue. Det er en begivenhed, som jeg gerne vil være foruden, men som giver mig anledning til at tænke over, hvad en skraldemand laver: Han henter vores skrald inde fra baggården og så kaster han det op på vognen. Med fare for at fremture i banaliteter, så er det jo ikke sådan, at min kære skraldemand sidder og mediterer over skraldesækken eller begynder at strø dens halvrådnede indhold ud over nabolaget. Nej, han ved, hvor skral-

det skal smides hen: op på vognen.

Der er også et bestemt sted, hvor vores bekymringer skal kastes hen, og at begynde dagen i bøn med konkret at give Gud answeret for vores bekymringer er ikke nogen dum vane.

Bekymringerne behøver ikke få krammet på os, for vi kan tillidsfuldt overlade dem til Gud i bøn.

TEMA

Bøn og bønnehørelse

AF PER MUNCH

.....

Bøn og glæde hører sammen ifølge Jesus. Det kender vi godt, men vi kender også til, at bøn og skuffelser hører sammen. Lad os derfor se på, hvad Guds ord siger om bøn, forbøn og bønnehørelse.

"Bed, så skal der gives jer; søg, så skal I finde; bank på, så skal der lukkes op for jer" (Matt 7,7). Det er Jesu ord til os om bøn og bønnehørelse. Løftet er klart og ikke til at tage fejl af. Da Jesus var ved at tage afsked med sine disciple, sagde han: "Beder I Faderen om noget i mit navn, skal han give jer det. ... Bed, og I skal få, så jeres glæde kan være fuldkommen" (Joh 16,23f).

I Jesu navn

Disciplene kendte godt til at bede til Gud. Men de havde endnu ikke bedt en bøn i Jesu

navn. Den bøn skulle de nu lære. Men hvad vil det sige at bede i Jesu navn?

Når jeg beder i Jesu navn, kommer jeg ikke til Gud i eget navn, men i Jesu navn. I mit eget navn kan jeg ikke komme til Gud. For mine synder hindrer mig i at have fællesskab med Gud. Gud tolererer ikke synd af nogen art, og selv i min bøn er der synd. I de mest hellige øjeblikke i mit liv, hvor jeg taler med Gud, dukker synden op. Hvem kender ikke til, at man efter en bøn ved et bedemøde tænker: "Gad vide, hvad de andre tænkte om min bøn? Mon de lagde mærke til det, JEG bad om?"

Syndens mange ansigter dukker op selv i de hellige øjeblikke og kan tage pipet fra enhver af os. Netop da skal vi huske, at vi beder i *Jesu* navn. At bede i Jesu navn vil sige, at hele min bøn er dækket af Jesu sønende blod. I Jesu navn løftes min bøn frem

for Gud som helliget og rensat i hans blod. Bøn i Jesu navn betyder, at evangeliet hviler over mit liv og min bøn.

Jesu navn åbner op for en verden, hvor jeg kan hvile og bede en evangelisk bøn. Det er ikke min bøns renhed og styrke, som åbner op. Når jeg kæmper med urene tanker og mærkelige motiver under bøn-
nen, da må jeg sige til Gud og mig selv: Jeg beder i Jesu navn. Min bøn skrives så at sige i hans navn. Hans navn åbner op for, at jeg må komme helt frem for Guds ansigt og bede til ham.

Vor Far i himlene

Når Jesus underviser om bøn, taler han i samme forbindelse om faderen. Han elskede sin far og ønskede kun at gøre hans vilje. Jesus ville, at hans disciple skulle få det samme forhold til Gud. De skulle lære Gud

Indrømmet; Der er mange situationer, hvor vi ganske enkelt ikke forstår Guds handlemåde

at kende som deres far.

Jesus forsikrer os om, at vores far i himlene vil give gode gaver til dem, der beder ham (Matt 7,11). Gud er ikke *som* en far, men han er den fuldkomne far, der er nærværende, elsker os og har magt til at hjælpe under alle forhold. Det giver tryghed midt i bønnen. Jeg er Guds barn, og jeg kan begynde bønnen med at sige: Far, må jeg sidde lidt hos dig.

For et stykke tid siden havde vi familiegudstjeneste i kirken, og temaet var "Stort og småt". På et tidspunkt spurgte jeg: "Er det stort eller småt at sidde hos far og mor i sofaen?" "Det er da stort," lød det fra børnene. Det er stort, men børnene taler bare ikke stort om det. På samme måde er det med bønnen.

Det er stort, at vi må sidde og være hos vores himmelske far. Det er stort, men det ikke altid, at vi taler stort om det. Tværtimod viser det sig ofte i løbet af dagens prioriteringer, at vi tænker småt om det. Bønnens fortrolige samtale og samvær med vores far i himlene kommer ofte i anden række. Det må vente. Jeg skal lige nå alt det andet først.

Jesus har lært os, at når vi beder, skal vi sige: "Vor Fader, du som er I Himlene". Det er den gave, som vi har fået i bønnen. Men

det er samtidig også det, vi går glip af, når vi ikke beder.

Jesu løfte

Jesus giver løfter, der er så store, at de kan tage pusten fra enhver: "*Bed, så skal der gives jer*". Mente Jesus virkelig det? Ja, det gjorde han. Men hvorfor får jeg så ikke det, jeg beder om, er der mange af os, der undrende spørger. Jeg har bedt og bedt, men ikke fået det, jeg beder om. Hvad er der galt? Beder jeg for lidt? Tror jeg for lidt? Er jeg ikke inderlig nok i bønnen? Disse anfægtende spørgsmål er ikke ukendte for bedende mennesker.

For det første vil jeg sige, at vi skal huske på alle de gange, Gud svarede vores bøn og greb ind på underfuld måde. Desværre glemmer vi så let at tænke på og takke for alle de mange bønnesvar, hvor Gud helbredte, trøstede og greb ind. "Pris Herren, glem ikke hans velgerninger!" (Sl 103,2), siger Guds ord til os.

Dernæst vil jeg også pege på, at Gud er så god og kærlig, at der er ting, han ikke kan give os. Havde han givet os det, så havde han svigtet sin egen godhed og omsorg for os. Noget kan være direkte farligt for os, og andet kan føre til, at vores opmærksomhed vendes bort fra Gud og vores næste. Så bag

Guds tilsyneladende tavshed kan der gemme sig den allerstørste og varmeste omsorg for og kærlighed til os.

Endelig må jeg også ærligt erkende, at der er mange situationer, hvor vi ganske enkelt ikke forstår Guds handlemåde. Det er en gåde for os, at Gud ikke har svaret. Svaret på alle vores mange "hvorfor?" og vores beskuffelser ligger hos Gud.

Han har givet løftet, og han ved, hvad der tjener os bedst. Vi er ofte så optaget af, hvordan Gud skal svare os, og hvornår han skal gøre det, så vi slet ikke ser og hører hans svar til os. Gud svarer på sin måde og til sin tid.

Lina Sandell udtrykker bønnens glæde og skuffelse på klareste måde: "Om han tager, om han giver, samme fader han dog bliver, og hans mål er kun det ene, barnets sande vel at tjene".

Lad os bare indrømme, at det kan være svært at se og forstå, hvor Gud fører os hen i svære tider. Derfor må vi sige det ærligt til Gud, at vi oplever det sådan, at han ikke svarer. Men samtidig kan vi også sige, at vi ved, at han allerede har svaret. Det ved vi – ikke fordi vi nu kan se det – men fordi vi har set ham og set hans kærlighed og trofasthed. Og hans mål er udelukkende det bedste for os. Målet er, at vores glæde skal

Bemærk; Bønnen kan ikke spares væk, og den kan ikke udliciteres til andre

være fuldkommen. Så kan vi trygt lægge alting frem for ham i bøn.

Bønnesvar

Der er utallige beskrivelser i Guds ord, som vi skal tage ved lære af. Bibelen er dybest set en bønnebog, hvor vi møder mennesker, der i afmagt råber til Gud. I Første Mosebog 25,20f hører vi om Isak, der bad: "Isak bad til Herren for sin kone, fordi hun var ufrugtbar. Herren bøn hørte ham, og hans kone Rebekka blev gravid". Det er et af disse herlige og skønne skriftsteder. Man får umiddelbart lyst til at udbryde: "Halleluja. Herligt. Gud hører bøn". Det skal vi frimodigt gøre. Men der er mere at sige, for hvis man læser dette stykke i sammenhæng, ser man, at Isak var fyrré år, da han giftede sig (v 20), og Isak var tres år, da børnene blev født (v.26). Meget tyder således på, at de har bedt denne bøn i mange år. I 20 år ventede de på bønnesvar.

Her ser vi dybt ind i bønnens indhold og betydning. Gud hører, og Gud lader os mange gange vente. Vi må vente, så vi kan lære, at vi får svar, når hans tid er inde. Målet og meningen med bønnen er, at vi skal leve Gud nær. Ja, "bo i Herrens hus, så længe jeg lever" (Sl 27,4).

Bønnen er ikke en *automat*, hvor jeg automatisk får svar alt afhængig af, hvad jeg

"putter i". Bøn handler om *relationen* til Gud. Gennem bøn bliver relationen til Gud styrket, og i det lys er de konkrete bønnesvar, som jeg venter på, af mindre betydning.

Forbøn

Jesus tillader os at bede. Men han befaler det også. Da profeten Samuel skulle tage afsked med sit folk, sagde han: "Jeg vil da heller aldrig begå den synd mod Herren at holde op med at gå i forbøn for jer" (1 Sam 12,23). Meningen med forbøn er, at vi beder for nogen eller noget.

"Høsten er stor, men arbejderne er få," konstaterer Jesus, og så fortsætter han: "Bed derfor høstens herre om at sende arbejdere ud til sin høst" (Matt 9,38). Guds menighed har et kald fra Gud til at bede arbejdere frem. Vi kan også bede for personer i konkrete, svære situationer. Utallige har givet udtryk for, at det var en kolossal hjælp for dem, da de bad andre om forbøn.

Når vi samles til møder og gudstjenester, samles vi et *bedehus*. Her beder vi for os selv, for andre, og for alt det, som ligger os på sinde. "Mit hus skal være et bedehus," siger Jesus. "Men I har gjort det til en røverkule" (Luk 19,46). Folket havde fyldt Guds hus med det ene og det andet, og derfor måtte Jesus rense templet for alt det, som

ikke hørte til der. Har vi mon puttét noget ind i Guds hus, som ikke hører til der? Har vi fjernet gudsfrygten og bønnen, som hører til i Guds hus?

Vi kommer sammen for at høre Guds tale, tilbede ham og bede for os selv og andre. Det er meningen med Guds hus. Bønnen kan ikke spares væk, og den kan ikke udliciteres til andre. Travle kristne med overfyldte kalendere kan ikke bare få andre til at bede i stedet for selv at bede. Bøn er pulsslaget i de kristnes liv og menighedens sammenkomster. Her beder vi for hinanden.

Bønnens kerne

Det er jo ikke bare menighedens bygninger, der er bedehuse, men også vores eget hjem. Vi kan bede mange steder og på mange måder. Det afgørende er egentlig ikke, hvor og hvordan, men *at* vi beder. Jeg kan bevidne, at den måde, man beder på i Afrika, kan være meget anderledes end den måde, vi beder på i Danmark.

Når vi skræller alle lagene af bønnens mange former, kommer vi helt ind til kernen. Kernen i den kristne bøn handler om at lukke Jesus ind i sit hjerte. "Se, jeg står ved døren og banker på; hører nogen mig og åbner døren, vil jeg gå ind til ham og

Per Munch, f. 1955
Sognepræst i Nyker siden 2003
Tidligere missionær i Kenya

.....

holde måltid med ham og han med mig"
(Åb 3,20).

Jesus banker på. Han vil ind i vores hjerter! Dybest set er det bønnens indhold og kerne. I bønnen åbner vi vores hjerte og sind for Jesus. I en gammel børnesang lyder det sådan: "Jesus kom ind, Jesus kom ind. Kom ind i mit hjerte Jesus". Forhåbentlig er det ikke bare børnene, som synger sådan. For her er vi helt inde ved bønnens og kristenlivets pulsslag. Jesus vil bo i vores hjerte.

Om Martha og Maria hører vi, at Maria satte sig ved Jesu fødder og lyttede til Jesu ord. Jesus siger helt klart, at hun valgte "den gode del", og at ét er nødvendigt. Men lynende hurtigt kommer vi til at ligne Martha. Hun var draget i mange retninger på grund af alt det, der skulle gøres, og dermed mistede hun hovedretningen, nemlig at komme til Jesus.

Maria har øjenkontakt med Jesus. Martha ser derimod på Maria og er optaget af, hvad hun skal gøre, og hvad hun ikke får gjort. Bøn handler om at have øjenkontakt med Jesus. Det betyder fortrolighed og nærhed. "De, der frygter Herren, har fællesskab med ham, gennem sin pagt vejleder han dem" (Sl 25,14). I bønnen skabes den fortrolige nærhed, og der vejleder han os.

Bønnens magt

"Der er magt i de foldede hænder," synger vi i en sang. Det er en god sang, og den skal synges igen og igen for at minde os alle om, at der virkelig er magt i de foldede hænder. Men pointen ligger egentlig ikke i de foldede hænder. Om de foldede hænder siges det, at "i sig selv er de svage og små". De foldede hænder har egentlig ingen magt og styrke, "men mod almagtens Gud du dem vender. Han har lovet, at svar skal du få". Bønnens styrke ligger ikke i bønnen i sig selv, men i bøn vender vi os til *ham*, der har styrke. Hans nåde og kærlighed er stor. Og han har magt. Det er ham, vi beder til. Deri ligger bønnens styrke og hemmelighed.

Igennem Bibelen beskriver Gud bøn, omtaler bedende mennesker og giver kæmpe løfter til os alle.

"Frygt ikke, for jeg er med dig,
fortvivl ikke, for jeg er din Gud.
Jeg styrker dig og hjælper dig,
min sejrige hånd holder dig fast"
(Es 41,10)

Gennem disse ord taler Gud til alle bedende og siger, at vi ikke skal frygte eller fortvivle. For Gud styrker og holder os fast ved sin sejrige hånd.

Godt sagt;

Ofte tror vi, at lovtrældom er at anvende et forkert sæt regler. Men det er ikke sandt. Lovtrældom er at anvende nogle regler – dårlige regler, gode regler, selv Guds lov – på en forkert måde.

Joshua Harris

.....

Godt sagt;

Hvis vi kun er kristne i fritiden og om søndagen, er troen så andet end hobby?

Sune Skarsholm

TEMA

Bøn og batteriopladning

AF KAREN SULKJÆR

.....

Bøn og forbøn er en væsentlig del af hverdagen. Jeg vil fortælle lidt om, hvad det betyder for mig.

Hver morgen, når morgenmaden er spist, plejer vi at holde en kort fælles morgenandagt, inden dagen begynder. Ofte plejer vores yngste søn Silas at kravle op på mit skød og putte sig ind til mig. En morgen sagde han: "Mor, du er opladeren, og jeg er batteriet. Nu bliver jeg ladet op til en ny dag."

Jeg har ofte tænkt på hans ord, når jeg har holdt min personlige andagt. Men her er det mig, der er batteriet, der bliver genopladet hos min himmelske far.

I beretningen om den blinde tigger uden for Jeriko står der, at Jesus standser op og spørger ham: "Hvad vil du, jeg skal gøre for

dig?" For mig har det været en rigtig god hjælp at tænke på det spørgsmål, når jeg beder. Hvad er det, jeg ønsker, Jesus skal gøre for mig. Ole Hallesby skriver i sin bog *Fra bønnens verden*, at "bøn er at lukke Jesus ind til vores nød". Eller udtrykt på en anden måde, det er at ligge i lys-kur og få Jesu undergørende kræfter ind i sit liv.

Men selvom jeg ved, at det er vigtigt, at batteriet bliver genopladet, og selvom jeg ved, at Jesus bare ønsker at komme ind i mit liv med sine undergørende kræfter, oplever jeg det ofte svært at få den tid, ro og stilhed, som er nødvendig. Det er ofte en kamp at nå ind i ensomheden med Gud, og det er ikke altid, jeg vinder den kamp.

For mig er det en god hjælp at have et fast tidspunkt på dagen, og om morgenen har jeg lettest ved at samle mine tanker.

Bøn kan ikke erstattes

Hallesby siger: "Bønnen er det vigtigste arbejde i Guds rige ... Bønnen er et arbejde, som ikke kan erstattes af noget andet arbejde". Jeg tror, det er en side, vi ofte glemmer i vores tid. Vi bruger meget tid på planlægning og nytænkning. Vi har så let ved at bruge håndkraft i stedet for himmekraft, og da bliver arbejdet ofte så hårdt og tungt.

Men sådan fungerer det ikke i Guds rige. En klog mand har engang sagt: "Alle mennesker skal bedes ind i Himlen." Hvis vi brugte mere tid på bøn og mindre tid på at tænke nyt og anderledes, tror jeg, vi ville opleve store ting i vores menigheder.

Hvis vi ser på de bibelske personer, kan vi lære meget af dem. I Lukasevangeliet læser vi om, hvordan Jesus kalder sine disciple. "I

Karen Sulkjær, f. 1968
Læreruddannet 1994
Ansæt på plejehjemmet Klokkebjerg

de dage gik han engang op på bjerget for at bede, og han tilbragte natten i bøn til Gud. Da det blev dag, kaldte han sine disciple til sig, og blandt dem udvalgte han tolv" (Luk 6, 12f).

Jeg er selv med i et kristent arbejde, hvor vi til tider har oplevet ledermangel. Vi har tænkt, snakket og spurgt. Men ofte har vi glemt vigtigheden af at bede nye ledere frem. Jeg tror, vi kan lære meget af vores mester. Han brugte hele natten i bøn til Gud, før han valgte de 12 disciple.

Kører træet i kampen

I forbindelse med israelitternes kamp mod amalekitterne står der: "Når nu Moses løftede hånden, fik israelitterne overtaget, men når han lod hånden synke, fik amalekitterne overtaget" (2 Mos 17,11).

Jeg oplever indimellem synd i mit liv, som jeg skal kæmpe med. Jeg kan prøve at tage mig sammen og kæmpe mod synden. Men gang på gang taber jeg kampen. Da kan jeg lære meget af Moses. Så længe han havde hænderne løftet i bøn til Gud, havde israelitterne overtaget, men lod han hænderne synke, fik amalekitterne overtaget. Kampen blev lang, og da Moses blev træet, kom Aron og Hur og støttede hans hænder fra hver sin side. Vi kan også køre træet i kampen, men

da er det godt at have kristne venner, der vil bede for os.

Da jeg for et par år siden læste Per Munks bog *Som blodet i kroppen*, gjorde den et stærkt indtryk på mig. I et afsnit fortæller han om et arbejde blandt gadebørn i Addis Abeba. Arbejdet bestod i, at de tog ud på gaden og opsøgte gadebørnene og prøvede at opbygge en tillid til dem. Det tog normalt et år, før børnene viste en vis form for tillid og fortrolighed til dem. Når de unge var blevet hjulpet væk fra livet på gaden, var det vigtigt, at de fik et godt alternativ. Derfor fik de tilbud om skole og arbejde. For at citere bogen; "Hver enkelt af de unge blev nævnt i ledernes bønner. De bad ikke bare for børnene som helhed, men for den enkelte. Hele deres arbejde blev båret af bøn. Der blev også bedt for de medarbejdere, som gik ud på gaden om natten for at opsøge børnene".

I Jakobs Brev 5,16 står der: "En retfærdigs bøn formår meget, stærk som den er".

I Bibelen er der rigtig mange løfter knyttet til bønnen, og jeg tror, vi ofte går glip af meget af den velsignelse, Gud havde tænkt til os, fordi vi glemmer at bede.

FOTO: SKC.HU

Når jeg holder min personlige andagt, er jeg som et batteri, der bliver genopladet hos min himmelske far.

TEMA

Bøn som retræte

AF PETER E. NISSEN

Inden for de seneste år er interessen for retræter vokset. Søger man "retræte" på Google, dukker der mange tilbud frem. I missionske sammenhænge er der også opstået en øget forståelse for at trække sig tilbage en tid til stilhed og bøn.

Der kan fx nævnes den årlige stilleweekend i januar på LM's lejrcenter i Virksund eller Foreningen Agapes retræter. Det kan også kombineres med en ferie i udlandet. Jeg vil i det følgende dele nogle tanker om mine personlige erfaringer fra retræter.

Hvad er retræte?

Ordet *retræte* kommer af det latinske *retrahere*, som betyder: at trække sig tilbage. Vi kender det fra militæret, hvor man kan

tale om, at en hær kan være på retræte. En retræte er en afgrænset tid, der er sat af til refleksion, stilhed og bøn – som regel uden for ens daglige kontekst. Det vil typisk have en varighed fra nogle timer til en uge eller mere.

Vi kender det faktisk allerede fra Bibelen. I forbindelse med store begivenheder i sit liv søgte Jesus stilheden (se Mark 1,12-13; 6,46; 14,32). Der er også tilfælde, hvor han tog disciple med på retræte (Matt 17,1-8). Som reaktion på sit voldsomme møde med Jesus gik Paulus efterfølgende i en streng retræte (ApG 9,9. 11).

Hvad gør retræte attraktivt?

Jesus brugte retræten til at søge Gud og samværet med ham og til at få ny energi til hverdagslivet, men også til at finde vejen

frem ved store udfordringer i livet.

Jeg tror, at den nye bevidsthed om retræters velsignelse og muligheder hænger sammen med vores tids hektiske livsstil. Vi fylder ofte vores fritid med aktiviteter, og det kan være svært at drosle ned, selv når vi har ferie.

Dertil kommer at medier som fjernsyn og internet frister os til at være 'på' hele tiden. Som kristne ved vi, at det er vigtigt at prioritere bøn og bibelstudier for at holde det åndelige liv friskt og sundt, men det bliver ofte til for lidt i den travle hverdag. Det kan føre til en konstant frustration og følelse af utilstrækkelighed, og i nogle tilfælde til frafald og bortglidning fra troen.

Her er retræten en gave. I vores kalender-samfund kan det være en hjælp at sætte en bestemt tid af til åndelig fornyelse et sted,

Peter E. Nissen; I vores kalendersamfund kan det være en hjælp at sætte en bestemt tid af til åndelig fornyelse et sted, hvor de daglige distraheringer ikke kan nå mig

hvor de daglige distraheringer ikke kan nå mig. Traditionelt har møderækker, lejre og bibelcamping været stedet, hvor missionsfolk har søgt åndelig fordybelse, og det er stadig relevant og godt at gøre det.

Men i vores larmende tid fyldt af ord og støj kan det være tiltrængt og nødvendigt en gang i mellem at søge en anden type af opbyggelig aktivitet, især for ledere og medarbejdere, der ofte har en central rolle i de andre nævnte aktiviteter.

Hvordan forløber en retræte?

Retræter kan være meget forskellige i form, men de er alle kendetegnet ved en væsentlig plads til stilhed og bøn. De kan gå fra at være helt selvorganiserede til meget programlagte, og fra individuelt tilrettelagt til organiseret i grupper.

Den selvorganiserede retræte består i, at jeg helt selv sætter rammerne for retræten. På de fleste retrætesteder findes muligheden for, at man som enkeltperson kan bo nogle dage i fred og ro, enten på fuldpen-sion eller helt selvforsynende. Denne retræteform kan være meget billig (alt efter ønske om komfort og kost), og friheden til at gøre, hvad jeg vil, er total. Til gengæld kræver den stor selvdisciplin og tilrettelæg-gelse. Det er min erfaring, at det fungerer

bedst i korte forløb, og for dem, der allerede har en erfaring med retræter. Efter 2-3 dage vil en sådan retræteform let gå i opløsning, og på isolerede steder (fx i et sommerhus) kan det blive ensomt. Man kan tage flere sammen på en sådan retræte, men så er selvdisciplin og forventnings-afstemning vigtig. Retræten kan enten smuldre i socialt samvær eller i uenighed om retrætens program og mål.

Den klassiske individuelle retræte er guidet, dvs. der er tilknyttet en vejleder til den. Det kan nemlig være en stor befrielse løbende at kunne dele sine tanker med en vejleder. Vejlederen kan også give råd om måder at bede og arbejde med Bibelen på, så man ikke går i stå. Desuden skal man være opmærksom på behovet for sjælesørgeriske samtaler og skriftemål.

Den lidt mere organiserede retræte har nogle bibeltimer eller åndelige refleksioner indlagt i forløbet, evt. bygget op omkring et tema eller ud fra et bestemt fokus. Nogle retræter bruger kunstnerisk arbejde som en del af forløbet med sessioner, hvor man maler, skriver digte eller lytter til musik. Fællessamlinger giver en større oplevelse af fællesskab, men kan også opleves tungt for den trætte deltager, hvis det bliver for meget og for længe. Det kan være godt at

mærke efter, hvad jeg mest trænger til, inden jeg vælger en sådan retræte. Hvis jeg er vant til lange prædikener hver uge i missionshuset, kan det godt være, jeg skal vælge en mindre programfyldt retræte, men hvis jeg ikke er vant til at være flere timer i stilhed, kan det føles trygt at vælge en retræteform, som har sessioner indlagt.

Hvad skal man lave?

Bøn og faste er de vigtigste elementer i retræten (jf. Matt 17,21). Faste skal her forstås bredt som afkald fra nogle af de ting i dagligdagen, som tager min opmærksomhed fra livet med Gud. Retræter uden indtagelse af mad er usædvanligt og kan ikke umiddelbart anbefales. Det kræver træning og viden om, hvad min krop kan klare, og det bliver let et mål i sig selv. På den anden side kan det heller ikke anbefales at spise tung og meget mad på retræter. Det går ud over vores evne til at koncentrere os. Derfor er det bestemt relevant at spørge til kosten på stedet. Nogle retrætesteder serverer store tagselvborde med alskens lækkerier og løbende snacks. Det mener jeg, er en misforståelse, og det bliver nemt en fristelse, hvis vi begynder at kede os.

Hvor meget af tiden, man skal bruge på at læse i Bibelen og/eller i opbyggelige bøger, >

Peter E. Nissen, f. 1976

Mag.art i musikvidenskab 2005 og Master i teologi 2011

BA-studerende i teologi fra 2010

Bor og arbejder i Community of the Resurrection (anglikansk) i Mirfield, England

er der delte meninger om. Nogle mener, at det distraherer det nærværende fællesskab med Gud, mens andre ser det som en del af det at blive opbygget. Jeg tror, det afhænger af, hvor jeg er, og hvad jeg laver til dagligt. Hvis jeg bruger meget af min dagligdag foran en computerskærm, er det oplagt at lade øjne og hjerne hvile. Men hvis jeg har en mindre hektisk dagligdag eller primært fysisk arbejde, kan det være godt at bruge roen til at koncentrere mig om tungere tekster og lade dem indgå i mit liv mellem Gud og mig.

Fordybelse i bøn

Den helt store gave ved retræten er muligheden for at fordybe sig i bøn.

De fleste af os er desværre ikke fortrolige med den længerevarende bønnep praksis, som strækker sig fra en halv time og til adskillige timer i stilhed for Guds ansigt. I vores tradition vil man nemt betragte denne praksis med mistro; den forbindes let med usund katolsk klostermystik eller nyreligiøs meditation. Det er sandt, at den *kontemplative* (selvforydbende, ordløse) bøn kan havne i et skadeligt præstationsræs efter særligt åndelige oplevelser, hvor man bliver mere optaget af sit eget gudsforhold end af Gud selv og hans åbenbaring i Ordet.

Men denne bønstype har altid været til stede i kirken. Ligesom med så megen anden katolsk fromhedspraksis, reformerede Martin Luther de åndelige øvelser (herunder *contemplatio*), så de blev kors- og bibelfokuserede.

Kombineret med bibellæsning og fokus på evangeliske sandheder kan den ordløse bøn blive en velsignet erfaring af Guds herlighed.¹ Der er i de senere år udgivet udmærkede bøger, som netop er velegnede til et 'evangelisk' forløb med kontemplativ bøn.² Den Danske Salmebog, Åndelige Sange og Salmer eller Fællessang kan også bruges. Her får vi lov til at trække på mange forskellige kristnes erfaringer med Gud igennem århundreder.

Tidebøn er særdeles velegnet til at 'drøvtygge' ordet. Her får man lov til at synge og bede Skriften direkte gennem dagen. Tidebønner er en ældgammel disciplin, knyttet til klosterlivet med dens faste forløb og stabile karakter.

Desværre er der ikke mange steder uden for København, hvor man har mulighed for at blive introduceret til dette i Danmark, men *Selskabet for Gregoriansk Sang og Tidebøn* (tidligere *Dansk Tidegærd*) er sat i verden for at fremme sagen.³

Retræte er en åbenbar mulighed for at opleve Guds velsignelse, og der er mange måder og steder at gøre det på. Så der er ingen undskyldning. Det er bare med at komme i gang!

1 Som introduktion til området kan anbefales Uffe Kronborgs bog *Kristusmystik – om luthersk spiritualitet og helliggørelse* (Credo, 2008).

2 For eksempel Edin Løvås: *Minutter med Jesus* (LogosMedia, 2012) eller Erling Rimehaug: *Tørsten*

giver lys (Lohse, 2008). Den sidste trækker på en fin måde på den store kontemplative tradition med brug af citater fra den katolske 1500-tals munk Johannes af Korset.

3 Se selskabets hjemmeside: www.post-boks.dk/sdt/

TEMA

Bøn og mission er åndelig krig

AF ENOK T. SØRENSEN

Djævelen er en realitet, som ønsker at ødelægge alt det, der knytter mennesker til troens fællesskab med Gud. Kristen mission befinder sig dermed i en åndelig krigszone. Hvad stiller vi op med det? Hvilken rolle spiller bøn?

Nogle kristne benytter flittigt udtrykket *Spiritual warfare* (åndelig krigsførelse), mens andre gør det mindre. Der kan stilles en del kritiske spørgsmål til den tankegang og det indhold, som nogle lægger i det begreb. Man kan af og til få indtryk af, at bøn har magisk kraft, og at åndskampens resultater afhænger af vores ihærdighed i bøn.

Bibelen lader os imidlertid ikke i tvivl om, at enhver kristen til enhver tid er i åndelig krig. Den situation er jeg i, både når det

gælder mig selv og mit forhold til brødre og søstre i troen på Jesus, og når det gælder tjenesten, herunder i det at række evangeliet videre til andre.

“I øvrigt, vær stærke i Herren og i hans mægtige styrke. Ifør jer Guds fulde rustning, så I kan holde stand mod Djævelens snigløb. Thi for os står kampen ikke mod kød og blod, men mod myndigheder og magter, mod verdensherskerne i dette mørke, mod ondskabens åndemagter i himmelrummet. Tag derfor Guds fulde rustning på, for at I kan stå imod på den onde dag, overvinde alt og bestå. Så stå da fast, spænd sandhed som bælte om lænden, og ifør jer retfærdighed som brynje, og tag som sko på fødderne villighed til at gå med fredens evangelium. Overalt skal I løfte troens skjold, hvormed I kan

slukke alle den ondes brændende pile. Grib frelsens hjelm og Åndens sværd, som er Guds ord. Under stadig bøn og anrøbelse skal I altid bede i Ånden og holde jer vågne til det og altid være udholdende i forbøn for alle de hellige – også for mig, om at jeg, når jeg åbner min mund, må få ord til frimodigt at gøre evangeliets hemmelighed kendt, det som jeg i lænker er sendebud for. Bed om, at jeg ved evangeliet må få frimodighed til at tale, som jeg skal” (Ef 6,10-20).

Sammenhæng mellem rustningen og bøn

Er bøn en del af udrustningen? I teksten omtales bøn ikke som en del af rustningen. Men den hører i høj grad sammen med rustningen. Vi kan ikke modtage denne ➤

Enok T. Sørensen; Oftest kan vi ikke se Djævelens aktiviteter give sig udtryk fysisk, men det sker

rustning, beskyttes af den og kæmpe i den uden at leve i stadig bøn.

Bibeloversættelsen fra 1903 af Dr. T. Skat Rørdam viser det tydeligere, da v.18 begynder med *”idet I under al Påkaldelse og Bøn bede til enhver Tid i Ånden og ere årvågne dertil i al Vedholdenhed”*.

Gentagelse fremmer forståelsen, siger vi. *”Stadig bøn..., altid bede i Ånden ..., holde jer vågne til det..., altid være udholdende i forbøn”*. Gentagelserne viser, at vi har med et yderst vigtigt anliggende at gøre! Lad os spørge os selv: er dette anliggende gået ind – i hovedet og i hjertet?

Vi *taler* om vigtigheden og nødvendigheden af bøn. Men spørgsmålet er, hvordan *lever* jeg? Lever jeg i stadig bøn? Tager jeg i bøn fat i det, som Helligånden minder mig om – i tak, i bøn, i forbøn? Holder jeg mig vågen? Er jeg udholdende i forbøn?

Mission er åndskamp

Evangeliet skal gøres kendt i åndeligt fjendeland. *”Kødet”* bryder sig ikke om *”lyset”*, og Djævelen hader det. Villighed til at forkynde fredens evangelium stammer ikke fra kødet, og Djævelen vil gøre alt for at lægge hindringer i vejen for det. Villigheden er derimod et resultat af den daglige iførelse af rustningen, og her spiller bøn en stor

rolle, som vi allerede har set på.

Alle er født i mørke, ja *er selv mørke* (Luk 1,79; Ef 5,8). At Jesus kaldes *”lyset”*, er et af de stærkeste billeder. Tænk på, hvad der sker, når du tænder et lys, hvor der er mørkt. Du kan pludselig se dig selv og det, der er omkring dig, men der sker også noget med mørket. Hvor bliver det af? Hvor kan det være og virke?

Det er et billede på den åndelige virkelighed, når et menneske lærer Jesus at kende. Jesus *”kaldte jer ud af mørket til sit underfulde lys”* (1Pet.2,9).

Djævelen gør alt for at *”beskytte”* sine børn mod lyset. Når mennesker kaldes ud af mørket og ledes ind i Jesu underfulde lys, sker det ikke uden kamp. Djævelen vil ikke slippe sit bytte. Mission er derfor åndskamp.

En fredag for ikke så længe siden inviterede jeg en familie med hinduistisk baggrund med til gudstjeneste i LM-kirken i Skjern. Familien har været med flere gange. Jeg fik svar lørdag, at de ikke kunne svare nu, men ville svare søndag. Jeg oplevede en tilskyndelse til at bede for dem. Jeg bad Jesus om at nedbryde de magter, som ville hindre dem i at høre Guds ord. Stor var min glæde, da jeg søndag morgen modtog en SMS om, at de kunne og ville komme.

Fysiske udslag af åndskampen

Oftest kan vi ikke se Djævelens aktiviteter give sig udtryk fysisk, men det sker. Da Paulus forkyndte evangeliet for første gang på øen Cypern, holdt han til hos statholderen Sergius Paulus, som ønskede at høre Guds ord (ApG 13,7). Men troldmanden Elymas, som var Djævelens barn og gik hans ærinde, forsøgte at vende Sergius Paulus bort fra troen på Jesus. Om han har optrådt som en *”lysets engel”* eller som en *”brølende løve”*, ved vi ikke.

Paulus var bevidst om den åndelige kamp, der foregik, og fyldt af Helligånden og ledt af ham, går Paulus ind i kampen og siger: *”Du Djævelens barn, fjende af al retfærdighed! Du, som er så fuld af alt muligt bedrag og ondskab, holder du aldrig op med at gøre Herrens lige veje krogede?”* (ApG 13,10).

Sådan var situationen dengang, og sådan er den i dag. Djævelen vil hindre mennesker i at lytte til Jesus og tage imod Jesus. Han bruger forskellige midler, men hans mål er at *”gøre Herrens lige veje krogede”*.

Det er vigtigt, at vi ikke blot forståelsesmæssigt ved noget om denne kamp, men at vi i praksis er bevidste om den, og at vi går ind i den.

Fra min tid som bibelskolelærer i Sumba-

Enok T. Sørensen, f. 1961
 Missionskoleuddannet 1984
 Tværkulturel konsulent i LM
 Tidl. missionær i Tanzania

wanga (Tanzania) har jeg et eksempel på det. Vi modtog et nyt elevhold. Opholdet var toårigt, men allerede efter en uge fik Mbalamwezi meget ondt i øjnene. Lægelig behandling hjalp ikke. Det viste sig, at én i hans landsby, et familiemedlem, ikke ønskede, at han skulle på bibelskole og derfor havde kontakten en medicinmand. Medicinmænd står ofte i kontakt med dømmener. Smerterne gjorde bibelskoleopholdet umuligt for Mbalamwezi. Jeg tænkte, at smerterne kunne være et Satanisk angreb. Jeg tilbød Mbalamwezi forbøn, hvilket han tog imod. Vi bad Jesus om at nedbryde de kræfter, der ville hindre ham i at gå på bibelskole, og om helbredelse. Mbalamwezi blev ikke helbredt den dag, men dag for dag fik han det bedre, og efter godt en uge var han helt rask og fik ikke igen problemer med øjnene.

Bed om åbne døre

Paulus skriver til de hellige i Kolossæ: "Vær udholdende i bøn, våg med bøn og tak, og bed også for os om, at Gud vil åbne os en dør for ordet, så vi kan forkynde Kristus-hemmeligheden" (Kol 4,1-3). Hvorfor ville Paulus, at de skulle bede Gud om at åbne en dør for ordet? Fordi Paulus var bevidst om, at han ikke selv kunne det.

Det er en bøn til Jesus, om at han vil fjerne de hindringer, Djævelen sætter op for at hindre mennesker i at høre ordet om Jesus og tage imod ham. Det er en bøn til ham, der på korset afvæbnede magterne og myndighederne.

Bøn og mission hænger altså sammen. Bøn i Jesu navn bedes i egen magtesløshed. Ja, på en måde er den bøn en udstilling af egen magtesløshed. Samtidig lukker denne bøn op for Jesus og hans magt. Det er vejen til sejr i den åndelige kamp. Paulus siger det sådan: "Men i alt dette mere end sejrer vi ved ham, som har elsket os" (Rom.8,39). Hvad er "mere end sejr"? Det er indtagelse af fjendeland.

Paulus fik at vide: "Dem sender jeg dig til for at åbne deres øjne, så de vender om fra mørke til lys og fra Satans magt til Gud, for at de kan få syndsforladelse og få samme lod som alle de andre, der er helliget i troen på mig" (ApG 26,18).

Det samme kald har vi fået, og i det kald vil Gud være med os alle dage (Matt 28,18-20). Lyset vil skinne og vise sin magt, til værn og til udfrielse.

At gå i kamp mod Satan, som mission er, uden at være i bøn til Jesus, er at prøve at nedbryde mørke uden lys. Det fører til nedslag og mismod. Den unge mand, vi hø-

rer om i Anden Kongebog 6, kunne ikke se den åndelige virkelighed og udbrod derfor: "Ak,... hvad skal vi gøre". Elisa bad: "Herre, åbn øjnene på ham, så han kan se!" Da så han Herrens hær, og situationen så helt anderledes ud.

Den åndelige krig skal kæmpes på dens præmisser. Gode strategier, velplanlagte og velgennemførte kampagner, møder, gudstjenester og aktiviteter gør det ikke. Derfor må vi hele tiden leve i tæt kontakt med Lyset. Lytte til Jesus, tale med Jesus. Tale med ham om alt, og lade os bestemme af ham. Vi må iklæde os rustningen. Da vil Lyset skinne med dets kraft i vores liv og gennem vores liv ind i andres liv.

TEMA

Fra bønnens verden

AF LOUISE HØGILD

.....

”Bøn er at lukke op for Jesus og give ham adgang til din nød”. Sådan beskriver Ole Hallesby i al sin enkelthed bønnen. Bøn er at vende sit blik mod det, der skete på Golgata, mod frelsen i Jesus.

Ole Hallesby forsøger med sin bog *Fra bønnens verden* at give et indblik i bønnens forunderlige mysterium. Han ønsker at åbne sine læsers øjne for den enorme kraft, som ligger gemt i bønnens mulighed.

Bøn er hjælpeløshed

Gud har i bønnen givet mig mulighed for at lægge alle mine sorger, bekymringer og glæder over til ham. Når jeg beder, behøver jeg ikke at lade som om, jeg behøver ikke forstille mig og give mig ud for at være no-

get, jeg ikke er.

Det glemmer jeg desværre engang imellem. Min første tanke var: Gud, hvad kan min bøn? Den er besmittet af synd i en sådan grad, at jeg næsten ikke tør tænke på det. Hvad er jeg over for dig, Gud? Hjælpeløs.

Jeg har gennem læsningen af Ole Hallesbys bog lært, at al min hjælpeløshed netop er det, som åbner døren helt for Jesus. I min hjælpeløshed slipper jeg mig selv, mine planer og mine forventninger. I min hjælpeløshed får Jesus lov at komme ind til den nød, som findes allerdybest i hjertet på mig. Hjælpeløsheden må derfor ikke drive mig til fortvivlelse og hindre mig i at bede, for så har den onde vundet. Nej, hjælpeløsheden er bønnens egentlige hemmelighed. Min hjælpeløshed må drive mig til frimodigt at henvende mig til Jesus.

Bøn er evangelium

Ole Hallesby skriver i sit forord, at hans ønske med denne bog er at forkynde bønnens evangelium – uden dermed at slække på bønslivets love. Med det sidste tænker jeg på, at man kan bede dårligt, som Jakob siger det i sit brev (Jak 4,3). For mig er der to ting, som i forbindelse med bønslivets love er blevet særligt stort.

Det første er, at jeg må bede i *Jesu navn*. Jeg er en synder, og i mig selv har jeg ikke ret til at træde frem for Guds trone og bede ham opfylde min bøn. Jeg må, når jeg træder frem for nådens trone, holde Jesu navn frem foran mig. Jeg beder ikke i mig selv, men i Jesus, min frelser og forsoner. I Jesu navn vil Gud høre min bøn og handle på den. I Jesu navn kan der ske forunderlige og mægtige ting. I Jesu navn kan vi bede folk

Louise Høgild, f. 1990

Studerer Interkulturel markeds kommunikation

Elev på LMH efteråret 2011

ind i Himmeriget. Gud hører den retfærdiges bøn. Bønnen i Jesu navn hænger også sammen med, at jeg i Jesus er "ren og retfærdig, Himmelen værdig".

Den anden ting, som jeg særligt tager med mig efter at have færdiggjort bogen, er det, som Ole Hallesby kalder for *bønnens grundlov*. Met det mener han, at bøn er bestemt og anordnet for at herliggøre Gud. Det er hovedformålet med min bøn. Alt, hvad jeg beder om, må sigte efter det ene, at Gud skal blive herliggjort gennem det. Han fortjener al ære og pris.

Det medfører, at når jeg beder om lægedom for mine kære, eller om at komme ind på drømmestudiet, eller om familiestiftelse, så må jeg altid tilføje – udtalt eller udtalt: "hvis det herliggør dit navn, Gud! Hvis dit navn, Gud, bliver herliggjort gennem min lidelse, så lad mig ydmygt bøje mig under det; giv mig da blot styrke til at stå det igennem".

Når jeg fejler i bønnen

Det er vigtigt, at disse bønslivets love ikke kommer til at ligge som et åg på mine skuldre; som noget, jeg skal præstere, før jeg med rette kan bede til Gud. De er en rettesnor, som viser mig den vej, hvor det er bedst at gå. De viser mig, hvordan Gud

havde tiltænkt og anordnet bønnen til mit eget bedste.

Sørgeligt nok, så fejler jeg også her. Jeg beder dårligt – "for at ødsle det væk". Jeg forsøger ofte at udtænke Guds svar. Jeg bruger bønnen til at gennemtrumfe mine planer og ikke til at herliggøre Gud. Jeg beder om ting, som er Gud imod. Tak Gud, fordi jeg netop her må vende tilbage til hjælpeløsheden og bede i Jesu navn.

Når jeg oplever, at Bønnens Ånd fortæller mig, hvor jeg fejler i min bøn, så må jeg sætte mig ned ved korsets fod. Jeg må sætte mig hos Jesus og fortælle ham, at jeg ikke formår at bede med den rette indstilling. At jeg ikke forstår hans vilje og vej og derfor beder om noget, som er ham imod. Jeg må lukke op for Jesus, byde ham ind, også i denne nød. Når jeg gør det, så sker det forunderlige, at han vil forvandle min bøn. Han vil lære mig at bede; jeg skal blot lukke op. Så må jeg bøje mit hjerte (og måske mine knæ) for ham, der er kongernes konge, vældig Gud og underfuld rådgiver. Han er min frelser og min far.

Endelig må jeg lære kunsten at tie. Jeg må lære at være stille for Gud og lytte til, hvad han har at sige til mig. Jeg må sætte mig godt til rette hos ham og bare være – sammen med ham.

Det er en gave, at Gud har givet mig mulighed for at komme til ham i bøn. Lad os øve os i at bruge den til hans ære.

Fra bønnens verden er udkommet i seks oplag i Danmark og kan købes hos Forlagsgruppen Lohse.

TEMA

Forbønshandling for syge

AF EJLER NØRAGER

Helbredelsesmøder – ”kom og bliv helbredt” – ”søg forbøn for din sygdom” – det er ord og sætninger, som vi finder mange steder i vores tid. Men er det overhovedet noget, vi skal beskæftige os med som kristne i dag?

Var det ikke noget, som kun hørte den første menighed til? Nej, Gud har givet os både lov og ret til at bede for dem, der er syge. Men at vi så kan være optaget af dette på en usund måde, det er noget andet.

Hvad er bøn for syge?

Jeg mener, vi i Bibelen finder tre ”former” for forbøn for syge. Den ene er der, hvor et menneske er udrustet med nådegave til at helbrede. Den anden er der, hvor vi beder

for en person i vores ”almindelige” bøn.

Den tredje praksis er omtalt i Jakobs Brev 5,13-16:

”Lider nogen blandt jer ondt, skal han bede; er nogen glad, skal han synge lovsange; er nogen blandt jer syg, skal han tilkalde menighedens ældste, og de skal salve ham med olie i Herrens navn og bede over ham. Og troens bøn vil frelse den syge, og Herren vil gøre ham rask; og hvis han har begået synder, vil han få tilgivelse for dem. Bekend derfor jeres synder for hinanden, og bed for hinanden om, at I må blive helbredt. En retfærdigs bøn formår meget, stærk som den er”.

Den vigtige samtale og sjælesorg

Det er den sidste form for forbøn for syge, vi skal fokusere på her. Selve handlingen

vender jeg tilbage til, for der er noget, der er meget vigtigt for mig personligt, og det er samtalen med den syge inden selve salvningen og forbønshandlingen. For det er uendelig vigtigt, at der ikke lægges nye byrder på den syge, men at den syge i stedet bliver løst fra spørgsmål som: ”Er jeg god nok? Tror jeg nu også nok? Hvis jeg ikke bliver rask, er det så, fordi Gud ikke elsker mig?”

For i det øjeblik, jeg forkynder, at alle kan blive raske, og at alle vil blive raske, så lægger jeg nogle store byrder på den syge. For hvis ikke den syge bliver rask, så er der altså noget i vejen med den syge, vedkommende tror ikke nok, vedkommende er ikke elsket af Gud. Hvis man sidder tilbage med den opfattelse efter en forbønshandling, da er den jo slet ikke blevet til hjælp, opmuntring

Ejler Nørager, f. 1962
Missionsskoleuddannet 1987
Forkynder, sjælesørger og frimenighedspræst

og trøst, men til en ny byrde, som den syge må bære.

Men en forbønshandling drejer sig ikke om det. Den drejer sig derimod om at henvise til det, der står i Esajas' Bog 53,4: "Det var vore sygdomme, han tog, det var vore lidelser, han bar".

Baggrunden for al helbredelse er, at Jesus har taget vores sygdomme, og han har båret vores lidelser. Grunden ligger ikke hos den syge eller dennes tro, stor eller lille. Grunden ligger i det, Jesus har gjort for os. Grunden ligger heller ikke hos mig, der foretager handlingen, min bøn eller min tro, men grunden ligger i det, Jesus har fortjent til os. Det er noget af det vigtigste for mig at få sagt både i forkyndelsen om helbredelse og i samtaler med syge.

I den sjælesørgeriske samtale kan der også indgå en bekendelse af konkret synd, hvorefter syndernes forladelse tilsiges den syge under håndspålæggelse: "På Jesu Kristi befaling og for hans lidelses og døds skyld tilsiger jeg dig alle dine synders nådige forladelse".

Denne samtale foregår som regel mellem den syge og den, der skal salve. Men der kan forekomme situationer, hvor den syge ikke er i stand til det, og da er det imellem de pårørende og den, der salver.

Forslag til forløb

Efter denne samtale samles de, der skal være med til selve salvningen. Den, der skal salve den syge, leder dette samvær. Det *kan* foregå på følgende måde:

1. Velkomst og kort introduktion
2. Salme: "Dristig nu, mit bange hjerte" (Åndelige Sange og Salmer nr. 323)
3. Kort bøn
4. Skriftlæsning
5. Salvning med olie. Den syge salves på panden eller på det sted, hvor sygdommen giver sig udslag, med ordene: "Efter Guds ord og løfte salver jeg dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn"
6. Under håndspålæggelse bedes der for den syge
7. Fællesbøn
8. Velsignelse under håndspålæggelse
9. Sang
10. Evt. nadver

Hvem kan foretage denne handling? I Jakobs Brev siges der, at den syge skal tilkalde menighedens ældste. Dermed siges det også, at det ikke er noget, vi bare skal eksperimentere med for sjov. Det må være dem, der har fået ansvar i menigheden, der foretager denne handling. Det hænger også

sammen med den sjælesørgeriske samtale, der er en del af handlingen.

Forbønshandling – hvorfor og hvornår?

Mange har spurgt mig om, hvor syg man skal være. Kan man kun foretage denne forbønshandling, når et menneske er døds-sygt? Det siger Jakobs Brev ikke noget om, men jeg mener ikke, vi skal gøre det ved enhver forkølelse. Men der står heller ikke noget om, at et menneske skal være døds-sygt, inden handlingen kan foretages.

Jeg mener, vi kan gøre det, når der er tale om en kronisk lidelse. Men selvfølgelig også, når et menneske har en sygdom, der ser ud til at føre til døden. Jeg har både oplevet, at mennesker er blevet helbredt for deres sygdom, men også, at andre har fået frimodighed til at leve med deres sygdom, fordi de efter handlingen vidste, at nu var det lagt i Guds hånd, og han lover i sit ord at tage sig af det.

Men er der da nogen forskel på at blive salvet og bedt for og så det at bede "almindeligt" derhjemme om at blive helbredt? Hvorfor kan jeg ikke "bare" bede om at blive rask, sådan helt almindeligt?

Det kan vi også, og det skal vi også! Men Gud har i Jakobs Brev givet os et særligt ➤

Inge Bøgel Lassen, f. 1953
Læreruddannet 1980, PD i Dansk 2001
Ansæt på Filipskolen, Aalborg siden 1984
Forfatter

.....

løfte til denne handling, og det må vi gøre brug af. Vi skal og må ikke tro, at der er forskel på fra Guds side at opfylde den bøn, der bliver bedt i det stille, og så den bøn, der bliver bedt ved salvnings og håndspålæggelse. For Gud er der ingen forskel, men jeg tror, at nogle gange ønsker Gud, at vi konkret skal gøre brug af de løfter, som han på en særlig måde har givet os i sit ord.

Det gælder, når han kalder os til nadveren, når han kalder os til skriftemålet, for at vi derigennem konkret får tilsagt Jesus og hans tilgivelse ind over vores liv. Det gælder også, når vi er syge, at vi da må gøre brug af det løfte og den konkrete handling, som Jakob skriver om. Nogle gange tror jeg, at Gud vil, vi skal gå denne troens vej – ikke for hans skyld, men for vores egen skyld.

Til sidst vil jeg viderebringe et vidnesbyrd fra en, som netop stillede ovenstående spørgsmål. Hun kom til sygesalvnings og fortalte efterfølgende: "Det, at Gud helbredte mig gennem denne handling, var egentlig kun en tilgift. Velsignelsen, jeg erfarede den aften, var langt det største".

Han, som gav os løftet, er trofast (Hebr 10,23).

TEMA

Abba Far

AF INGE BØGEL LASSEN

.....

Somme tider kan jeg ikke sige andet

Abba Abba

Far

Om morgenen, midt på dagen, om aftenen

Når jeg ligger søvnløs om natten

Bare dette

Abba Abba

Far

Og som en mor hører sit barns sagte klynken

Hører du mig

Som en far

Bærer du mig

Gennem storm og hagl

Over oprørt hav

Til det stille vand leder du mig

Abba Far

AFKRISTNING OG GØR-DET-SELV-RELIGIØSITET

AF CARSTEN SKOVGAARD-HOLM

.....

Sognepræst Iben Krogsdal sætter i en ny bog fokus på, hvad folkekirkedanskere tænker i dag. Hvor er de henne efter de seneste års individualisering og psykologisering af tro og åndeligt liv?

Hvis man har fulgt med i de teologiske og åndelige strømninger i Danmark – ikke mindst i Den Danske Folkekirke – de seneste årtier, er der måske ikke så mange overraskelser i denne bog. Og dog – den er bestemt ikke uinteressant. Jeg fik mere viden om noget, og blev bekræftet i andet.

Ikke mindst sidder jeg efter læsningen tilbage med en lidt knugende oplevelse af, at hovedoverbevisningen blandt mange folkekirkemedlemmer *ikke* handler om kristendom. Det handler mest om praktisk sekula-

risering eller udbredt folketro garneret med nyreligiøse forestillinger.

Og det mærkelige er, at bogens aktører som det mest naturlige kalder dette sammensurium *kristendom*. Dette mix af sekularisering og "gør-det-selv"-religiøsitet kommer til at fremstå som den mest relevante og autentiske form for kristendom i dagens folkekirke. I bogen bliver denne opfattelse strøget fuldstændig med hårene. Hos mig kalder den på modsigelse.

Indholdet er bygget op over omfattende interviews med 40 forskellige mennesker. Så rent fagligt virker det seriøst; nogen vil nok synes, det bliver en smule for fagligt. Personerne fortæller deres livshistorie, og ud af disse historier prøver forfatteren at udestillere deres forhold til tro og folkekirke.

Folkereligiøse tendenser

Efter min vurdering rammer bogen på mange måder rigtigt i sin analyse. Der står nogle hovedtendenser tilbage.

Sekularisering

Lad præsterne og de andre, der har forstand på kristendommen, køre den folkekirkelige butik. Fint, at folkekirken er der som kulturbærer, men hold mig uden for indtil videre. Får jeg brug for kirken, skal den være der. Det er synspunktet hos dem, som bogen kalder "baggrundskristne".

Individualisering

Folkekirken har som institution og fællesskab ikke længere nogen autoritet. Jeg er alene i min tilværelse, og jeg står alene til ➤

Observation; Rigtig mange er gået fra at tro på noget ydre til at tro på noget indre

De måske kristne

Iben Krogsdal

Forlaget Anis 2012

254 sider, kr. 249,-

E-bog: kr. 149,-

ansvar. Ingen skal komme og fortælle mig, hvad der er det rigtige.

Subjektivering

Tro og overbevisning er blevet et fuldstændigt subjektivt projekt. Det handler om mine egne subjektive oplevelser og erfaringer.

Det handler ikke om fællesskabet, men individet.

Psykologisering

Der er ikke nogen objektiv sandhed, som kommer til mig udefra. Jeg må indefra skabe mig min egen livstolkning. Opmærksomheden er ikke længere på det ydre, men det

indre i mig selv.

Subjektiveringen og psykologiseringen kommer i særlig grad til udtryk hos dem, som bogen betegner som *de spirituelle*.

Dem, som jeg mere vil kalde de folketroende, religiøse og nyreligiøse.

Ingen evighedsdimension

Forfatteren opererer med tre hovedgrupper: 1) Baggrundskristne, 2) Spirituelle og 3) Forgrundskristne. Bogen har hovedvægten på de to første grupper. De forgrundskristne er de mere klassiske kristne eller aktive kirkefolk.

Men her savner jeg en reel beskrivelse og

analyse af sidstnævnte gruppe. Den gruppe af folkekirkemedlemmer, der solidt bygger deres liv på bibel og bekendelse, kommer aldrig rigtig til orde. Det er ikke godt nok. Særligt ikke, når man kan få indtryk af, at en af bogens underliggende dagsordener er at skabe et billede af Indre Mission som sort og humørforladt. En missionsk udgave af kristendommen, som selv seriøst troende kristne i dag må distancere sig fra, hvis de skal have fornuften og livslysten i behold. Her bliver bogen for unuanceret og letkøbt.

Bogens "rum" er alt for endimensionelt. Evighedsdimensionen er nærmest helt

Carsten Skovgaard-Holm, f. 1959
Cand.theol. 1990
National chef i Luthersk Mission

fraværende. Når fortællerne taler om deres livstolkninger, bevæger de sig sjældent ud over dette liv. De bliver heller ikke specielt udfordret til det af forfatteren.

Samlet set bliver bogen på den måde udtryk for hovedstrømmen i folkekirken: Der mangler eksistentiel nerve. Livet og evighe- den står ikke på spil. Forholdet mellem Gud og mig er ikke noget, der brænder på. Det handler mere om kultur og om forvaltning og ritualisering af de skarpe hjørner i livet. Og ikke mindst handler det om åndelig selvudvikling: Kan jeg bruge kirken til noget? Siger det mig noget? Giver det mening for mig og mit karriereliv? Og hvis ikke, lever man lige så godt – eller bedre – uden.

Indsnævret tro

Den egentlige og bibelske åndelige virkelighed – Gud, evighed, synd, tilgivelse, frelse – virker som et ikke-emne i bogen. På den måde arbejder interviewene og analysen i virkeligheden inden for en meget afkristnet ramme, hvor de bibelske kristne grund- andheder allerede er afskrevet. De bliver for politisk ukorrekte i forhold til hovedstrøm- men i folkekirken.

Ud fra et klassisk kristent synspunkt er det med til at indsnævre hele projektet. Selv om jeg godt er klar over, at de spirituelle

sikkert vil sige, at det er lige modsat. At deres åndelige univers netop er blevet ud- videt, når de har inddraget ikke-bibelske og nyreligiøse trosforestillinger i deres liv.

Noget af det mest slående er, at så mange bygger deres tro og religiøsitet på sig selv – deres egne erfaringer og deres indre op- levelser. Rigtig mange er gået fra at tro på noget ydre til at tro på noget indre. For mig bliver det en meget skrøbelig og i dybeste forstand håbløs religiøsitet. Der er kun en væsentlig faktor tilbage i mit liv – mig og mig selv. Livet falder tilbage på mig selv. Men hvad så, hvis det ikke slår til?

Det kristne budskab i bibelsk forstand er lige modsat – og meget befriende. Det kristne evangelium handler om, at håbet netop ikke ligger i noget indre, men i noget ydre. Håbet og frelsen ligger i noget uden for mig, nemlig hos frelseren Jesus Kristus.

Tidstypiske missionske miljøer

Man får en meget interessant sidegevinst gennem denne bogs analyseresultater. Den taler om, at der fra den ældre til den yngre generation er sket en forskydning fra det objektive og ydre i retning af det indre, det subjektive, det autentiske, det psykologi- ske osv.

Det siger også noget om os i de mission-

ske miljøer. For her tror jeg, at vi et godt stykke på vej er børn af vores tid. Hvor ofte er der ikke i de senere år blevet efterlyst autenticitet, selverfaring og livsnærhed i vores egne kristne fællesskaber? Det er ikke uden videre negativt, men i virkeligheden er det måske udtryk for noget ret tidstypisk.

Vi opfatter det måske som unikke nye ån- delige erkendelser. Det kan det også være. Men det er givetvis også udtryk for den in- dividualisering, subjektivering og psykologi- sering, som vi altså bare ikke kommer uden om, præger vores generation som men- nesker og kristne. Med afsæt i denne bog, kunne det være yderst interessant at forføl- ge og undersøge dette spor yderligere.

Hvis du læser bogen, bliver du ikke me- get klogere på bibelsk kristendom. Men du finder ud af, hvad der rører sig blandt "folkekirkekristne" – og hvad der ikke rører sig. Set fra et bibelsk-kristent perspektiv er det ikke opmuntrende. Men det rejser en kæmpe missionsudfordring i forhold til en folkekirke og et folk, som på samme tid er sekulariseret og folkereligøst. Og udfor- dringen bliver ikke mindre af, at dette mix af sekularisering og folkereligøst tager patent på at være den mest opdaterede og revitaliserede form for kristendom.

STRESS KAN GIVE VARIG SKADE

AF OLE SOLGAARD

Stress er desværre et udbredt fænomen. Jeg mærker selv dagligt konsekvenserne af stress.

Her i artiklen vil jeg give et lille indblik i mine egne oplevelser med stress og ikke mindst de efterfølgende refleksioner over problemstillingen.

Fra foråret 2003 var jeg i 2-3 år sygemeldt med stress (eller depression), hvorefter jeg blev tilkendt fleksjob, da en faglig vurdering talte om varig skade.

Forhistorien er lang, så jeg bliver nødt til kun at fortælle en lille del af den. Virkeligheden er vel en kompleks sammensmeltning af både personlige mekanismer og ydre faktorer over mange år.

Længere tids overbelastning

Efter flere års ansættelse og engagement i kristeligt arbejde i KFS og LMU, som havde tæret på kræfterne, blev jeg fra august 2002 konstitueret som landsungdomssekretær i seks måneder. Denne stilling skulle kombineres med de opgaver, jeg i forvejen havde i forbindelse med LMU's evangelisationsprojekt GodtNytDyppen.

Jeg sad tit ved computeren i de sene aften timer og bed trætheden og hovedpinen i mig. Behovet for flere små middagssøvn e i dagens løb på mit hjemmekontor trængte sig på.

I denne periode blev de sociale relationer mere og mere vanskelige for mig. Jeg blev mere og mere fjern ved måltiderne derhjemme. Børnene blev i endnu højere grad end hidtil overladt til min kone. Jeg havde

svært ved at glædes over noget som helst. Irritabiliteten voksede.

Frustrationer og negative tanker om mig selv og andre fyldte mit hoved til bristepunktet, og tårerne var ikke langt fra overfladen.

Symptomer og sygemelding

Da jeg blev sygemeldt, fik en række stresssymptomer, som før havde været undertrykt, frit løb. Jeg havde fx konstant hovedpine, og selvom jeg havde masser af tid, orkede jeg kun ganske få og små opgaver i hjemmet. Øjenflimmer og rysten i kroppen mærkede jeg også, og selvværdsfølelsen var i bund.

Jeg begyndte at gå til samtalerapi hos en kristen psykioterapeut. I første omgang hjalp han mig til at håndtere de aktuelle ud-

Stresshåndtering; At være ærlig over for mig selv og andre om, hvad jeg havde lyst til og kræfter til, var også en vanskelig øvelse, som jeg ikke er færdig med

fordringer ved at hjælpe mig i gang med et fast dagsprogram.

Senere tog vi i samtalerne fat på dybere-liggende ting: Hvorfor var det så svært for mig at sige fra? Hvorfor følte jeg sjældent, at jeg havde gjort noget godt nok? Hvorfor var det så vigtigt for mig at præstere noget? Hvad havde jeg egentlig lyst til?

Den sommer lærte jeg at dase på stranden. Et hidtil ukendt eller meningsløst fænomen gav mig nu stor mening og glæde. Jeg øvede mig i "at være" uden nødvendigvis at skulle gøre noget. Lange gåture blev en del af mit faste ritual. Gåture og middagssøvn har siden vist sig at være den mest effektive medicin for mit vedkommende. At være ærlig over for mig selv og andre om, hvad jeg havde lyst til og kræfter til, var også en vanskelig øvelse, som jeg ikke er færdig med.

I marts 2004 fik jeg job som postbud, og det korte af det lange er, at jeg efter et halvt år dér igen blev sygemeldt. Jeg troede, at jeg denne gang havde taget det i opløbet, men det viste sig at være for sent. Tilbagefaldet viste sig at være så massivt, at der var lang vej op igen. Nye symptomer kom til: hjertebanken, eksem, svedeture og svimmelhed. Min medicindosis blev hævet.

Se virkeligheden i øjnene!

Kommunens sagsbehandler sendte mig i august 2005 af sted på et kursus for sygemeldte, der har brug for hjælp til afklaring vedrørende fremtidig tilknytning til arbejdsmarkedet. Her blev jeg hjulpet til at tænke mine fremtidsmuligheder i ganske små skridt. Jeg måtte droppe de store planer og tage et lille skridt af gangen. Det var vigtigt for mig at få droppet nogle urealistiske muligheder.

På kurset mødte jeg i øvrigt også den nedbrydende poppsykologi, der siger, at det bare handler om at tænke positivt. Men for mig at se hjælper det ikke at tænke sig ind i en positiv drømmevirkelighed. Der er langt større hjælp i at være ærlig og se virkeligheden i øjnene. Det gælder også i åndelig forstand. Jeg skal ikke lade som om over for Gud, men må være hos ham som jeg er, med min usikkerhed, angst, synd, fejl, nederlag og frustrerede følelser. Dét må jeg så fastholde virkeligheden, som muligvis er usynlig: at Gud har omsorg for mig. "Guds hånd er så stor, at vi ikke altid kan overskue, at vi er i den," har én sagt.

I forlængelse af kurset blev det aftalt, at jeg skulle i arbejdsprøvning hos et lokalt tømrerfirma, hvor det tydeligt viste sig, at min stresstærskel var meget lav. Psykia-

teren vurderede min skade/sygdom som varig.

Det medførte, at jeg i april 2006 blev tildelt et fleksjob i tømrerfirmaet, hvor jeg de efterfølgende fem år arbejdede 20 timer om ugen med forefaldende praktiske opgaver. Siden marts 2011 har jeg så været ansat i et fleksjob i LM, hvor jeg trives fint med ca. 15 timers ugentligt arbejde.

Både lettelse og besværlighed

Sygemeldingen var træls. Men egentlig var det en stor lettelse for mig at måtte smide tøjlerne i forbindelse med sygemeldingen, give totalt op over for mine målsætninger og egne og andres forventninger. Nu var det slut med at forsøge at holde noget i gang, slut med at lade som om, at jeg havde styr på tingene.

Der har været og er mange situationer, hvor det er svært for mig at afveje, om det er bedst at holde mig fra et eller andet eller at gå i gang. Generelt har jeg nok haft tendens til for hurtigt at kaste mig ud i nye ting, når jeg mærkede lidt resursefremgang. Og det gav bagslag. I det hele taget har jeg i hele forløbet haft svært ved at tænke realistisk om mine resurser.

Det har været svært at affinde sig med situationen. Der er så meget, jeg har lyst >

Befriende; Jeg er kun tildelt ansvar for og resurser til en mikroskopisk brøkdal af verdenssituationen

FOTO: PENNY MATHEWS

"Hvis jeg involverer mig for meget i nogen eller noget – og der skal ikke ret meget til – er det som om, mit hoved koger over, jeg får hovedpine, bliver træt og kan ikke sove," konstaterer Ole Solgaard.

til, som jeg må lade ligge, fordi jeg ikke har resurser til det.

Hvis jeg involverer mig for meget i nogen eller noget – og der skal ikke ret meget til – er det som om, mit hoved koger over, jeg får hovedpine, bliver træt og kan ikke sove. Hvis jeg alligevel vælger at gøre noget, som tærer på kræfterne, må jeg forsøge at tage højde for det de efterfølgende dage.

Min udbrændthed kan betragtes som en slags kortslutning i hjernen, som betyder, at den ikke kan rumme kaos. Det kan dreje sig om forskellige dagligdags ting, der bliver vanskelige: pandekagebagning, bibelkredssnak, forsinkelser, meningsudveksling, måltidsfællesskab og indkøb.

På mange måder lever jeg i dag et ret "normalt" liv, men der er stadig store begrænsninger i mine udfoldelsesmuligheder. Selskabelighed, tidspres, problemstillinger og beslutninger kan være vanskelige at håndtere – og mængden deraf skal tøjles med hård hånd.

Gud – og ikke jeg – er Gud

Noget af det, som jeg har skullet bearbejde i forhold til mig selv og Gud, er min trang til at have styr på det. Jeg vil gerne være et skridt foran, have overblik og kontrol over situationen. Deri ligger der en syndig til-

bøjelighed til selv at ville være Gud. Og der ligger en psykisk skavank, der har svært ved at slippe kontrollen. Det er både åndeligt og psykisk usundt.

Jeg må til stadighed suge den erkendelse til mig, at Gud er Gud, og at jeg er et begrænset menneske. Han behøver ikke mig. Jeg er ikke sat til at være verdens frelser. Derimod må jeg hvile og arbejde i afhængighed af ham, der er verdens frelser og har styr på hele verdenssituationen. Mit kald er ikke først og fremmest at *gøre* en hel masse for Gud. Derimod er mit primære kald at *være* hos ham, at følge ham, at være barn af Gud. Det har jeg sådan set hele tiden vidst og troet og forkyndt for andre. Men det er ikke så enkelt i praksis.

Dybest set er det befriende, at jeg kun er tildelt ansvar for og resurser til en mikroskopisk brøkdal af verdenssituationen. Jeg skal ikke hjælpe alle. Og jeg skal slet ikke hjælpe Gud med at klare sig.

Vores menneskelige begrænsninger er egentlig ikke først og fremmest et problem eller en hæmsko. Begrænsningerne er tværtimod en gave fra Gud til mig: jeg skal *ikke* kunne klare alt! Kun Gud er ubegrænset!

At turde være sig selv

Det er også vigtigt for mig at forholde mig

Ole Solgaard, f. 1969

Læreruddannet 1994

Redaktør af Budskabet og journalist ved Tro & Mission

Fritidsprædikant i LM

realistisk til, hvem jeg selv er. Nogle gange ville jeg jo gerne være en anden, kunne noget andet osv. Men lektien er, at jeg ikke skal bruge de resurser, som andre har, eller som jeg ønskede at have. Jeg skal derimod forvalte de begrænsede resurser, som jeg nu har i øjeblikket.

Måske har andre svært ved at forstå de valg og prioriteringer, jeg foretager mig i min hverdag. Det er i al fald min klare fornemmelse, at mange i min omgangskreds undrer sig over det ene og det andet: Hvorfor kan han gøre det og det, når han ikke kan gøre det og det? Og omvendt. Det kan gøre ondt at have følelsen af ikke at blive forstået. Det kan også være belastende at føle sig betragtet som samfundsnasser, når man har et fordelagtigt fleksjob. Kan man overhovedet tillade sig at engagere sig i noget i sin fritid, hvis man er berettiget til fleksjob? Må man i øvrigt have det sjovt og godt?

Jeg træffer løbende nogle fra- og tilvalg. Jeg har også begået fejltagelser, hvad det angår. Jeg må slå mig til ro med, at der er meget, jeg ikke når, som jeg gerne ville her i livet.

Og så må jeg minde mig selv om, at jeg ikke først og fremmest skal tænke på, hvad andre tænker om mig, og om de forstår mig

eller ej. Det er vigtigt for mig nu "at være". Det betyder fx at være Guds barn, at være en omsorgsfuld ægtefælle, at være en nærværende far, at være mig selv og ikke en efterligning. Dybest set står jeg kun til ansvar over for Gud med mit liv.

Gud er nærværende

Ja, sådan blev en del af min livshistorie, og det havde jeg ikke regnet med. Situationen er til tider ret frustrerende. Ikke mindst når jeg dagligt mærker stresssymptomerne – stadigvæk. Og det er svært at forklare situationen for udenforstående.

Umiddelbart har det været svært at forstå, hvad Gud har villet mig. Jeg har ikke altid kunnet se Gud i det, der er sket med mig. Men jeg har tillid til, at han har overblikket. Og når han ser ud til at være fjern, har Esajas' Bog 57,15 hjulpet mig til at se, at det ikke er hele virkeligheden.

"For dette siger den højt ophøjede, som troner for evigt, og hvis navn er Hellig: Jeg bor i det høje og hellige og hos den, der er knust, hvis ånd er nedbøjet, for at oplive den nedbøjede ånd og oplive det knuste hjerte".

Hvor er Gud henne i alt det her? Han er i himlen, højt ophøjet. Ja, "... og hos den, der er knust...". Der bor Gud altså også. Hos

mig. Midt i det, der gør ondt, er uforståeligt og frustrerende. Han er nærværende. Usynligt, men reelt.

Håbet om den evige forløsning og udfoldelse af livet hos Gud er kommet til at betyde mere for mig de seneste år. Der er noget at se frem til.

Her og nu er der stadig mange problemer at slås med. Der er også gode oplevelser, og min situation er bedre nu end for fem år siden. Jeg har en fin hverdag med min familie og mit fleksjob. Men jeg havde ikke i min vildeste fantasi forestillet mig, at jeg kunne tage varig skade.

Midt i det uafsluttede og begrænsede finder jeg en hvile i at fastholde den virkelighedserkendelse, der udtrykkes i Salme 31,16: "*Mit livsløb er i din hånd!*". Der er det godt at være.

Dele af artiklen er gengivet fra en artikel i bogen *Altting har en tid – om kristne og stress* af flere forfattere, Credo Forlag. Deri kan hele Ole Solgaards personlige historie læses. Bogen indeholder desuden mere generelle kapitler med bibelske, psykologiske og samfundsmæssige perspektiver på stress, beskrevet af bl.a. Nicolaj Wibe, Aida Hougaard Andersen og Ditte Olsen.

HORISONT

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng.

Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Tanketummel

For år tilbage oplevede jeg et svært problem, der berørte mig meget. Jeg følte stort ansvar for en løsning af det og tænkte frem og tilbage, op og ned. Det blev til klassiske overvejelser som ... "på den ene side" ... og ... "på den anden side". Det, der var godt for noget, var skidt for noget andet. Anvendelsen af kødelig energi var i denne fase enorm.

Pludselig skete det, at jeg kom i tanker om, at jeg da kunne snakke med Gud om det.

Ja, hvor svært kan det være? Vidste jeg da ikke det? Jo, netop, men hele tanketummen havde faktisk spærret for tanken om at snakke med Gud om det. Og det var sandelig pinefuldt at opdage, at jeg havde kæmpet og prøvet at overskue i egen kraft i flere dage – uden at bruge den mest enestående kraftkilde af alle. Jeg var jo gået foran Ham, i stedet for at lade ham gå forrest!

Det blev forunderligt at opleve, at når alt var lagt i Guds hånd – uden en masse af mine "gode" løsningsforslag – vendte ting-

ne til det gode på en måde, som jeg i hvert fald ikke kunne have tænkt mig frem til!

Siden da er bøn blevet utrolig vigtig i min verden. Alle de mange herlige løfter i Bibelen, der er knyttet til bøn og forbøn, står der, for at vi skal tage dem til os! Det er i den forbindelse svært og foruroligende at opleve, at mennesker ofte har det sådan, at de kun beder til en grænse for, hvad de selv tror, der er muligt. Man undlader fx at bede om helbredelse, om hjælp i noget rigtigt svært osv.

Når du læser Jesu opfordringer til at bede (fx Matt 7,7 eller Joh 14,13f), siger han da, at du først skal bruge din "sunde fornuft" og selv finde og sætte en grænse for, hvad der kan være muligt at opfylde, før du beder? Nej da! Du skal ikke bekymre dig om sund fornuft og grænser. Overlad trykt det til *ham!*

Fordi I ikke beder...

Og dog er der en grænse. Du skal ikke bede om at få opfyldt dit eget syndige begær. Det skal der faktisk ikke bedes om; det skal bekendes! Men bed gerne om hjælp til at

have klarhed over det.

Et udtryk fra Jakobs Brev 4,2 er også meget tankevækkende: "I ... opnår intet, fordi I ikke beder". Det er sagt ind i en sammenhæng, hvor Jakob taler i en meget bestemt tone til kristne i strid. Men ordet om, at de ikke får, fordi de ikke beder, er meget foruroligende. Får vi heller ikke, fordi vi ikke beder?

Vi kan jo let blive triste over den manglende vækkelse, de manglende prædikanter og alt muligt andet, men har vi da husket at *bede* om det? Det er faktisk skræmmende at tænke på, hvad der kunne være sket med alt muligt, hvis vi bare havde husket at bede for det.

Så må vi bestandigt også minde hinanden om at takke for bønnehørelse. Det bliver så nemt et "Ja, det hjalp, at jeg bad", og du må meget gerne begejstres, men det centrale er, at *Gud* gav. Og en gave takker man altså normalt for!

Må vi af Guds nåde få større frimodighed til og tro på det at bede – og huske at takke!

Mit anliggende; At lægge op til en generel refleksion over, hvad vi synger

Sangene påvirker og afspejler teologien

Der er en vekselvirkning mellem teologi, sange og kristenliv i vores menigheder. Ofte er det svært at vurdere, hvilken en af delene, der enten påvirker eller afspejler de andre mest.

I sommerens løb har jeg haft den fornøjelse at være gæst ved flere møder fordelt på tre bibelcampings. Alle møderne var målrettede unge, men jeg følte mig nu velkommen alligevel.

Det var opmuntrende at være med. Fascinerende, at så mange unge prioriterer en uge i et kristent fællesskab, og på forbilledlig vis deltog de – i modsætning til undertegnede – i alle ugens møder.

Der var en god forkyndelse, der tog både Bibelen og det konkrete liv alvorligt. Både arrangørerne og deltagerne ville noget med alt det, der foregik!

Tidstypisk mønster i sange

Samtidig bemærkede jeg et fælles mønster i sangkulturen.

Lovsangsbandet, der bestod af dygtige unge musikere, stod for musik og sang. Der blev gjort meget ud af lovsangen. Det glæder mig med musikalsk fornøjelse og kvalitet.

Men jeg må indrømme, at jeg synes, at sangene (måske kombineret med stilen?) havde en ensidig slagside. Det handler både om billedet af Gud og af mig som kristen. Der fokuseres en del på Gud som hjælper og beskytter. Og der fokuseres på min glæde, tryghed og tilbedelse. Ingen af delene er forkerte, men det ensidige mønster risikerer at flytte fokus i vores tro og teologi.

De tidstypiske lovsange levner ikke megen plads til den frygtindgydende Gud, som dømmes og kalder til omvendelse. Der er heller ikke megen plads til den tro, der kæmper med anfægtelse og tvivl. Ingen af delene passer ligesom ind i det harmoniske billede af Gud og mit forhold til ham.

De efterlyste elementer ville måske bryde den gode stemning. Hermed berører vi så i øvrigt den udtalte teologi eller forventning, mange har omkring det at lovsynge.

Tak at du har reddet os

Tak at du har fredet os

Tak at Jesu navn er skrevet over os

Tak at du fornyer os

Tak at du beskytter os

Tak at du velsigner og bekræfter os

Denne sang synges "alle steder" for tiden. Flere af udtrykkene er bibelske, men deres indhold er ikke udtalt i sangen, så der skal god vilje til at forstå dem. Derimod virker

udtrykkene "fredet os" og "bekræfter os" fremmede for bibelsk indhold, i bedste fald: misvisende.

En kristen er ikke fredet. Det at have fred med Gud indebærer at være i kamp mod vores syndige kød og Satan.

At være kristen handler slet ikke om at blive bekræftet af Gud. Gud er ikke til for at klappe mig på skulderen. Tværtimod er han den, der både dømmes, kræver – og sætter totalt fri! Og det er noget helt andet end bekræftelse.

Ansvar for sangvalg

Mit anliggende er ikke at være en bedreviddende sommerturist, der skal brokke sig. Mit ønske er sådan set bare at lægge op til en generel refleksion over, hvad vi synger.

Refleksionen kan være anledning til at styrke den gode dialog mellem de åndelige ledere og lovsangsbandet (både lokalt og til større stævner), så lovsangsbandet ikke står alene med ansvaret for, hvad og hvordan der synges i forsamlingen. Det store udbud af nye lovsange fordrer en sund kritisk sortering og udvælgelse af sange. Og det ansvar kan ikke alene pålægges musikudøverne.

For der er en vekselvirkning af påvirkning og afspejling mellem sange og teologi.

BEKENDELSESSKRIFTER ∇

LUTHERS LILLE KATEKISMUS

AF ASGER CHR. HØJLUND

.....

I serien om vores bekendelsesskrifter er vi nu kommet til det sidste. Det er meget anderledes end Den augsburgske Bekendelse. Hvor den var skrevet for teologer og jurister og derfor med korte og præcise formuleringer, er Luthers lille katekismus skrevet for den almindelige mand og kvinde, til daglig brug.

En oldkirkelig skik

Lige siden nytestamentlig tid har der været nogle grundlæggende ting, man har undervist nye kristne i. Det er fra denne grundundervisning, ordet *katekisme* (som kommer af det græske ord *katēcheō*) stammer. Man har undervist dem i troens indhold: troen på Gud som skaber, Jesus som Guds søn og på Helligånden. Man har undervist dem i

bønnen – meget tidligt med fadervor som mønster. Og endelig har man undervist dem i, hvordan man skal leve som kristen – i oldkirken ofte med bjergprædikenen som ramme. Med disse tre dele havde man det bærende for, hvad kristendom var, basis for det daglige liv og en slags kompas i mødet med fremmede lærdomme.

Det er denne skik, reformationen puster nyt liv i med katekismen. Det handlede jo om at formidle indsigten i evangeliet og det liv, det rummede, til folket. Og her spillede forkyndelsen ved gudstjenesten en vigtig rolle. Nu skulle der for alvor prædikeres.

Men der var brug for noget endnu mere enkelt og basalt end udlægningen af søndagens tekst. Derfor holdt man flere gange i løbet af året nogle gudstjenester, hvis eneste indhold var en folkelig og jordnær

undervisning i de tre dele, vi kender fra oldkirken: *Livet* (med de ti bud som ramme), *troen* (med trosbekendelsen som ramme) og *bønnen* (med fadervor som ramme). Ret snart blev det udvidet til også at handle om dåb, nadver og skriftemål.

Hensigten med katekismens ord

Det bærende i det, folk skulle lære, var de bibelske ord: De ti bud, fadervor, indstiftelsesordene for dåb og nadver – og så trosbekendelsen. Det var her, man havde kompasset – alt det andet var kun en hjælp til at forstå og bruge disse ord.

Det er værd at huske på i forbindelse med Luthers lille katekismus, som folk i århundreder har lært udenad i forbindelse med deres konfirmandundervisning. Egentlig er Luthers forklaring kun ment som en hjælp

Udenandslære; Egentlig er Luthers forklaring kun ment som en hjælp til at huske og få fat i indholdet i bibelordene

til at huske og få fat i indholdet i bibelordene. En anden ting er, at den måde, Luther skrev sine ord på, gør dem lette at huske og meditere over.

For det er det, der er meningen. Det er ord til at meditere over. Til nogle, som anså disse bibelord og hele denne undervisning som så enfoldig og simpel, at det ikke var noget, man behøvede at beskæftige sig med som moden kristen, skriver Luther et sted: "Også jeg er doktor og prædikant, og jeg er vel lige så lærd som alle de, der tillader sig en sådan frækhed. Alligevel bærer jeg mig ad som et barn, der skal lære katekismen, idet jeg ord for ord læser og siger fadervor, de ti bud, Troen, nogle af Davids salmer osv., enten om morgenen, eller når jeg ellers har tid. Skønt jeg daglig må læse og studere, kan jeg alligevel ikke stå fast, som jeg gerne ville, men må forblive et barn, der er ved at lære katekismen, og det vil jeg også gerne være".

Katekismen indbyder altså til daglig brug. Noget, man ikke lærer én gang for alle, men som man mediterer sig igennem og så begynder forfra med, når man er nået til vejs ende. En slags Kristus-krans med perler, man standser op ved, tænker over og lader indgå i ens bøn. Til det brug blev der for nogle år siden med Carsten Hjorth Peder-

sen i spidsen – foruden en nyformulering af Luthers katekismus – lavet en masse fantastisk godt og brugbart materiale, som man kan finde på hjemmesiden www.katekismusprojekt.dk.

Katekismens mønster

Først bliver man igennem de ti bud mindet om, hvad Gud kræver og forventer af os. Dette giver os behov for endnu engang at blive mindet om, hvilken overstrømmende god Gud, vi tror på! Det er det, gennemgangen af trosbekendelsen handler om. En Gud, der som vores *skaber* ufortjent giver os alt, hvad vi behøver. En Gud, der som vores *Herre og frelser* har købt og betalt os, så vi må være hans. Og *Helligånden* som den, der selv lægger troen i vores hjerter og bærer os og kirkens liv lige frem til opstandelsen.

Efter denne påmindelse om, hvordan Gud er en gud, der kommer til os og "giver sig selv til os" (Store katekismus), bliver vi igen fadervor undervist i, hvordan vi kommer til Gud. Her er bønnen det afgørende middel. Og til disse tre "grundperler", som jo hver for sig rummer den ene fine og vigtige perle efter den anden, er der så føjet afsnittene om dåb og nadver, som altid i luthersk sammenhæng har været grundstøt i vores liv med Gud, fordi de igen og igen

minder os om, at vores liv med Gud bygger på, at Gud er kommet og til stadighed kommer til os på en yderst konkret og synlig måde.

Lad os prøve at se lidt nærmere på nogle enkelte af disse perler.

Budene

Gud kræver og forventer noget af os. Det er det, de ti bud minder os om. At det er loven, vi her møder, betyder ikke, at det kun er noget, der skal tjene til at afsløre os, og som vi så kan glemme i mødet med evangeliet – sådan som nogle i dag påstår, at Luther skulle have ment. Som Luther et sted underviser om sammenhængen mellem de forskellige dele i katekismen: "Derefter holdes troen frem for mennesket og lærer det, hvor det skal finde lægemidlet, nåden, som *hjælper det til at blive godt, så det kan holde budene*". Fra evangeliet føres vi tilbage til budene!

Det helt grundlæggende bud er det første bud. Ifølge Luther vil det sige: "Vi skal over alle ting frygte og elske Gud og stole på ham". Læg mærke til, hvordan Luther gentager disse ord i sin forklaring til alle de øvrige bud: "Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke..." I alle de enkelte bud er det dette forhold til Gud, Gud søger efter, ikke bare

Asger Chr. Højlund, f. 1951
Cand.theol. 1979, teol.dr. 1992
Professor ved Menighedsfakultetet

en ydre lovoverholdelse.

Han søger efter mennesker, der *regner* ham som Gud, altså at vi er så overbevist om hans magt og virkelighed, at der ikke er nogen autoritet eller "frygt", der kommer op på siden af Gud. Derfor skal vi trygt stole på, at Gud i alle ting og under alle forhold vil sørge for os. På sin vis altså noget yderst enkelt: Det handler om at lade Gud være Gud for os. Men som vi ved – det allersværeste. Men hvor netop *evangeliet* og den tro, som Ånden vækker, er i stand til at gøre noget, som loven aldrig var i stand til.

Men denne tro skal komme til udtryk i konkret handling. Det er det, de andre bud handler om. Fx det femte bud – i Luthers forklaring: "Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke volder vores næste nogen skade på hans liv eller tilføjer ham nogen lidelse, men hjælper ham og står ham bi i al legemlig nød".

På en eller anden måde ved vi jo allerede godt, at vi ikke skal slå ihjel – loven er jo skrevet i vores hjerter. Men den gode vilje har det så let med at blive vildført eller smygge sig udenom. Og så holder Guds bud os fast. Og som Luther minder os om det: Det handler ikke bare om, at vi ikke direkte dræber vores næste – nej, Guds vilje med os i forhold til vores næste er meget mere om-

fattende: Vi har et ansvar for vores næstes legemlige liv. Vi kan ikke bare gå forbi, når vores næste lider nød. Det er sådan, Jesus udlægger budene. Og det er i hans fodspor, vi er kaldet til at holde Guds bud.

Som man nok kan fornemme: Dette er ikke ord, man kommer hurtigt igennem.

Fadervor

Jeg springer Luthers forklaring til trosbekendelsen over – læs den selv og læg mærke til, hvordan hver enkelt af de lidt lange forklaringer tjener til at mejsle billedet af en Gud, der *giver*, ind i vores tro og bevidsthed. Det er sådan, Luther vil, at vi skal kende Gud. I stedet tager vi hans forklaring til fadervor.

Læg mærke til, hvordan vi her møder det samme evangeliske fortegn for det hele, nemlig i forklaringen til bønnens allerførste ord "Vor Fader, du som er i Himlene": "Det vil sige: Gud vil dermed indbyde os til at tro, at han er vores rette Far og vi hans rette børn, for at vi trygt og med fuld tillid skal bede ham, som kære børn beder deres kære far".

Fortegnet for vores bøn er, at vi er hans kære børn. Det er derfor, Jesus lader denne bøn begynde med et "Far". Guds kærlighed er ikke noget, vi først skal vinde – ved fx at

bede. Hans kærlighed er det, vi må have lov til at begynde med.

Når det så gælder de syv bønner i fadervor, vil jeg anbefale, at man læser forklaringen i Luthers store katekismus. Den giver nemlig efter min mening en bedre fornemmelse for den sammenhæng, der er mellem disse bønner: Først at Gud må sidde på tronen i mit hjerte. At hans rige som en følge af det må brede sig i og omkring mig. Og at Gud vil sætte sin vilje igennem mod alt det, som sætter sig imod hans rige. Og så bønnerne om dette livs grundlæggende bekymringer og udfordringer: Brødet, skylden og fristelsen.

Hermed har jeg kun givet en smagsprøve på noget, der skal praktiseres.

FOR TROEN

BEVIS ELLER OVERBEVISNING

AF SAMUEL ROSWALL

.....

Mon ikke alle kristne til tider erfarer, at snakken med andre om kristendom let bliver teoretisk eller for samtalepartneren uforståelig, måske ligegyldig og uvedkommende. Og resultatet for én selv bliver, at man – for at sige det lige ud – taber modet og mister frimodigheden.

Følelsen kommer snigende, at nok har man fået betroet verdens bedste budskab, men at det efterlader mennesker fuldstændig urørt. Man spørger sig selv: Giver jeg bare svar på spørgsmål, som mit medmenneske egentlig ikke har stillet?

Man kan få det rigtig svært, når man sammenligner sig med andre kristne, som "får lov at opleve så meget". Og måske kon-

staterer vi lidt misundeligt, at den kristne kirke under andre himmelstrøg vokser helt anderledes stærkt end hos os. På den baggrund kan det være nyttigt at blive stille for, hvad det er, der føder den overbevisning, der gør os til nye skabninger?

Er det nu, Jesus?

Lad os fokusere på de første vers i Apostlenes Gerninger. Jesus havde i 40 dage gentagne gange bevist for sine nærmeste, at han levede. Det var åbenbart en vigtig motivation for udbredelsen af Guds rige: Jesus lever. For det andet skulle de afvente en bestemt begivenhed – nemlig dåben med Helligånden – før de gik i gang med opgaven. Disciplene fornemmede umiddelbart, at det var noget stort, der forestod. Og det udløste deres spørgsmål, om det var nu, Jesus ville

oprette Riget for Israel. Med deres kendskab til skrifterne (vores GT) var det for dem tydeligt, at dette rige endnu ikke var kommet. Og af Jesu svar fremgår det tydeligt, at tiden heller ikke var inde for dette riges komme. (Jesus afviste ikke selve tanken, og efter Jesu himmelfart levede den stadig, hvad der fremgår af Peters prædiken i Salomos søjlegang, ApG 3, 20f). I stedet skulle de i første omgang være Jesu vidner lige til jordens ende. Det var, hvad der stod for *nu*.

Hvorfor vente?

Men hvorfor gik de så ikke bare i gang? Det var vel en hastesag? Hvorfor dog vente på Helligåndens komme?

Umiddelbart kunne det hænge sammen med, at det var en overvældende opgave, som den lille discipelskare fik med at gøre >

Samuel Roswall, f. 1938

Tidl. funktionschef i Told & Skat

Fritidsprædikant i LM

Forfatter til flere bøger

alle folkeslag til Jesu disciple. Men når det kommer til stykket, var det måske snarere opgavens *indhold*, der gjorde Helligåndens komme nødvendig.

Som nævnt indledningsvist kender Jesu disciple til, hvor svært det kan være at vinde nye disciple. Det kan være svært at finde en forståelig vinkel på ens vidnesbyrd. Og når vi så anstrenger os og vidner klart og tydeligt om evangeliet, er det ikke tit, det lykkes åndeligt at "få hul i gennem" – uanset om det er mennesker i pensionistklubben, på studiestedet, på arbejdspladsen eller i nabolaget.

Hvis vi som Jesu disciple skal forvalte den opgave, vi er betroet uden at tabe pusten og frimodigheden, er der én ting, som er tindreng klar: Hvis ikke vi arbejder i Helligåndens kraft, så er det bedre at stoppe i tide, inden vi bliver helt til grin for Guds modstander. Uanset om han gør os til grin eller ej, er det i hvert fald sikkert, at han af al magt vil søge at undgå, at mennesker kommer til tro på Kristus og bliver bevaret i fællesskabet med ham. Og den opgave klarer vi ikke selv.

Helligånden kan

Jamen, hvad er det Helligånden kan gøre, som Jesu disciple ikke selv kan? Helligånden

kan *overbevise*. Herrens vidner udbreder ikke evangeliet, fordi de tror, de er talsmænd for et rigtigt system, eller fordi kristenlivet altid er som at være nyforelsket, men fordi de er overbevist om, at Jesus lever, og at de har fået overdraget det budskab, som er det vigtigste for tid og evighed.

Mon ikke vi alle på et tidspunkt i vores liv som kristne har haft lyst til at have et magtfuldt bevis både på, at Jesus lever, og at det kristne budskab er lig med Sandheden med stort S. Imidlertid har Kristus ikke udstyret os med *beviser*. Men lever vi i Helligåndens kraft, er vi i fællesskab med ham, som har magt til at *overbevise* – og det er noget helt andet end at bevise.

Ansaret

Og så er der noget befriende ved, at vi ikke er kaldet til at rende rundt og trække åndelige trumfkort op af lommen og øve os i at gøre det på den mest smarte måde. Egentlig er det mere enkelt at være en Jesu discipel. Vi er kaldet til at viderefortælle Bibelens budskab om Jesus.

Vi kan håbe på og bede om, at det vil overbevise mennesker om, hvor vigtigt det er at leve i fællesskab med Jesus. Hvorvidt det fører til overbevisning, er faktisk ikke

vores ansvar. Dét ligger i en andens hænder. Vi kan synes, det både er smerteligt og underligt, at der ikke er flere, som tager imod Herrens indbydelse til at være hans efterfølger. Men i sidste instans er det ikke vores ansvar.

Vi kan tryggle, råbe og skrike – bl.a. også når det drejer sig om vores nærmeste. Hvad Gud svarer på din tryglen, råben og skrigen er ikke dit ansvar. Men betro dig trygt til Jesus, der døde med en uopfyldt bøn (om fritagelse for at drikke lidelsens kalk) på sine læber, og som i lidelsen råbte til sin Far, som ikke længere var der. Jesus kender sine disciple. Han kan have medfølelse med vores skrøbeligheder.

Vi kan fristes til at opgive både troen og livet. Men Gud tillader ikke, at vi fristes over evne (1 Kor 10,13). Og i øvrigt kan du ikke komme i en smertefuld situation, som han ikke har prøvet. "For som den, der selv er blevet fristet og har lidt, kan han hjælpe dem, der fristes" (Hebr 2,18).

Flemming Kofod-Svendsen; Efter at have læst bogen er jeg bedre klædt på til at tale med en, der er præget af nyateismen

AF FLEMMING KOFOD-SVENDSEN

Forsvarlig gudstro

Jakob V. Olsen

LogosMedia i.s.m. Credo Forlag

135 sider, kr. 199,95

Da jeg for snart mange år siden gik i folkeskolen på Bornholm, fik jeg en god kristendomsundervisning. Og i de forskellige bornholmske søndagsskoler var der mange børn. Det betød, at kristendommen på mange måder prægede den ungdom, der voksede op på Bornholm, selv om de ikke kom fra bekendende kristne hjem. Det var først, da jeg kom i gymnasiet, at jeg mødte en, der erklærede sig som ateist.

I dag er det sådan, at mange steder i Danmark vokser børn op, uden at de får undervisning i, hvem Jesus er. Men det er fortsat livsnødvendigt, at mennesker hører om Jesus, så de kan komme til tro på ham og få det evige liv. Da de forskellige missionsforeninger blev dannet, havde de fleste danskere under deres opvækst fået en vis viden om, hvem Jesus er. Når Guds ord blev forkyndt – både ved offentlige møder og ved personlige vidnesbyrd – så forstod de fleste, hvad der blev sagt. Og Helligånden skabte vækkelse, så mange mennesker kom til tro.

I dag har vi præcis samme udfordring, som da missionsforeningerne blev oprettet. Men fordi danskerne ved meget mindre om, hvem Jesus er, må vi bruge ekstra mange kræfter på at forklare de ord, vi bruger. Samtidig er mange danskere præget af nyateismen. Vil vi være troværdige vidner

om Jesus over for dagens danskere, må vi også bruge tid på at sætte os ind i, hvordan repræsentanter for nyateismen tænker og argumenterer.

Til den opgave giver Jakob Olsens bog god hjælp. I det første kapitel præsenterer han flere førende ateister og beskriver, hvordan de tænker og argumenterer. I det andet kapitel redegør han for, hvordan der altid har været en kamp om at fremstille og fortolke historien. I det tredje kapitel retter han fokus mod kampen om religion i det offentlige rum og påviser, hvordan nyateismen sætter åndsfrigheden under pres. I bogens sidste kapitel giver Jakob Olsen sit bud på, hvordan vi kan yde vores bidrag til trosforvar i dagens åndskamp.

Efter at have læst bogen er jeg bedre klædt på til at tale med en, der er præget af nyateismen. I sidste ende er det ordet om Jesus, formidlet i Helligåndens kraft, der fører det åndeligt døde menneske til liv i Jesus Kristus. Men vi må ikke svigte den forpligtelse, som kristne missionærer til alle tider har haft: at nedbryde diverse blokeringer for at mennesker kan høre ordet om Jesus Kristus.

Konklusion: Køb og læs Jakob Olsens bog og få derved hjælp til at være et troværdigt vidne om Jesus over for din ateistiske nabo eller kollega.

Om forfatteren; Han er mere styret af tekst end tradition, hvilket er prisværdigt

AF ERIK HOLMGAARD

En blodrød tråd gennem Johannes' Åbenbaring

Sverre Bøe

Logosmedia 2012

198 sider, kr. 199,95

Sverre Bøe, der er professor på Fjellhaug Internasjonale Høgskole, er en god guide til Johannes' Åbenbaring. Han er inde i teksterne og hjælper læseren ved ikke at gennemgå dem vers for vers. Det vil nogen måske kritisere ham for, men det er efter min mening en af bogens styrker, at han samler hovedanliggender fra bogen i temaer. Det letter tilgangen.

Frimodig og ydmyg fremstilling

Åbenbaringsbogen deler ofte folk i groft sagt tre grupper: 1) Dem, der knapt tør åbne bogen, og mener at kunne forstå meget lidt, og 2) Dem, der nærmest mener at kunne forstå og forklare vi andre alt i bogen, og så 3) Dem et sted imellem disse yderpositioner.

Bøe hører til denne sidste gruppe, som både har en frimodighed til at understrege Åbenbaringsbogens hovedanliggender, og som samtidig har en sund ydmyghed over for teksten, så han ikke læser noget ind eller ud af teksten, som ikke hører til i teksten. Det er prisværdigt!

Som tidligere bibelskolelærer har jeg selv gennemgået Bibelens sidste bog mere end 10 gange, og jeg opfatter Bøes bog som værende i balance med bibelteksten og med en sund prioritering af hovedtemaerne.

Styret af bibelteksten

Som eksempler på opbyggelige, afklarende og interessante ting fra bogen vil jeg nævne:

- Åbenbaringsbogen er på samme tid en selvstændig bibelsk bog og i dyb samklang med hele Bibelen. Således gør Bøe opmærksom på, at GT aldrig citeres direkte i Åbenbaringsbogen, men at

der i 278 af bogens 405 vers (det er hele 68,5 %) er henvisninger til GT (s.96).

- Åbenbaringsbogens forkyndelse og undervisning sættes ind i en helbibelsk sammenhæng.
- Der er enkle og klare opgør med udbredte misforståelser om *bortrykkelse* (s.63-67).
- Når der er omdiskuterede spørgsmål oppe, og her tænker jeg mest på *tusind-sårsriget*, som Bøe netop *ikke* vil kalde det, så virker han mere styret af tekst end tradition, hvilket er prisværdigt. Så kan man være enig med ham i hans konklusion eller ej. Bøe lægger op til, at vi diskuterer bibelteksten frem for meninger.

Jeg undrer mig dog over, at Bøe ikke behandler tidsforståelsen mere overordnet, så man forstår synene som flere lag af samme begivenhed – frem for en kronologisk læsning, som let forvirrer. Desuden inkluderer Bøe sig trosfrimodigt i udtrykket "vi frelste" i modsætning til "de fortabte". Det anerkender jeg, men kunne samtidig ønske mig en lidt mere ydmyg tilgang, som dog kommer med på allersidste side.

Anbefaling: Læs hele Åbenbaringsbogen først (det tager ca. 1½ time); læs så Bøes bog, og læs så Åbenbaringsbogen igen. Det vil du kunne få meget ud af.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

Bøn og forbøn

Jo, jo, bøn er da vigtigt. Det ved enhver kristen. Men er det noget, vi praktiserer? Gør det overhovedet nogen forskel, om vi beder eller ej?

Gå ikke glip af mulighederne i bøn og forbøn – hverken i dit personlige liv eller i menighedens fællesskab og missionsarbejde.

Bøn er en gave og en opgave.

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet

FORDYBELSE I BIBELSK OG LUTHERSK TRO

ANALYSE AF TIDENS STRØMNINGER

INSPIRATION TIL KRISTENT LIV OG MISSION